MENDELOVA UNIVERZITA V BRNĚ

AGRONOMICKÁ FAKULTA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

BRNO 2016 **ANETA BEDNAŘÍKOVÁ**

Mendelova univerzita v Brně

Agronomická fakulta

Ústav chovu a šlechtění zvířat

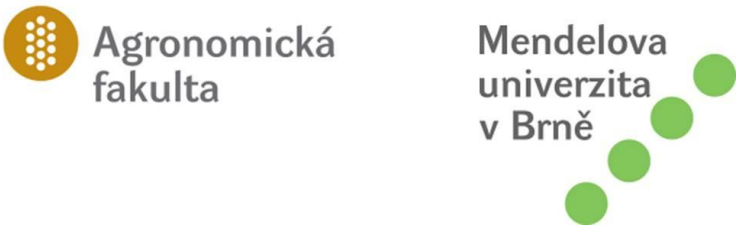

Příprava mladého koně pro sportovní výkonnost

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

doc. Ing. Iva Jiskrová, Ph.D.

Vypracovala:

Aneta Bednaříková

Brno 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci: *„Příprava mladého koně pro sportovní výkonnost“* vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace uvádím v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb.
o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací.*

Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon. Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity, aby předmětná licenční smlouva nebyla v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity. Zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne:……..

……..

podpis

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala především vedoucí práce doc. Ing. Ivě Jiskrové Ph.D. za vstřícnost, užitečné rady a odborné vedení bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat kamarádovi a trenérovi v jednom Michalovi Závodskému za ochotu konzultovat problematiku výcviku mého koně a obecně mladých koní. Dík patří také mým skvělým přátelům, rodině a příteli, kteří mě při psaní práce a celém studiu podporovali.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá výcvikem mladého koně pro sportovní výkonost. Je rozdělena na 5 kapitol, které popisují výcvik mladého koně.

První kapitola obsahuje popis zásad výcviku mladého koně pro sportovní disciplíny parkur, drezura a všestrannost.

Další kapitola je zaměřena na rozdělení výcviku mladého koně v jeho jednotlivých etapách života od 2 do pěti let. Zabývá se prací ze země, lonžováním, obsednutím, prací v terénu a drezurním i skokovým výcvikem na jízdárně.

Třetí kapitola popisuje soutěže pro mladé koně v České republice.

Kapitola poslední popisuje shrnutí zásad výcviku mladého koně podle autorů různých knih a trenérů různého odvětví sportovního ježdění.

Ve výsledcích práce je porovnání teoretické částí výcviku s výcvikem v praxi.

Klíčová slova: mladý kůň, výcvik, obsednutí,

Abstract

This thesis is focusing on the training process of a young horse for the purpose of increasing its sporting performance skills. The paper is divided in 5 chapters depicting particular phases of the training process.

First chapter is aiming to depict the basic principles of the training procedures of a young horse, concerning the sporting events of parkour, dressage and eventing.

The purpose of the next chapter is to namely divide the particular training phases in the time period from the 2nd to the 5th year of the horses life, such as groundwork, longeing,), saddle break, fieldwork and dressage and jumping training in the riding hall.

Third chapter is primarily describing particular contests and events designated for young horses in the Czech republic.

The goal of the last chapter is to summarize the training principles of a young horse, comparing the findings of various authors and trainers of various horse sporting-events.

In general the major asset of the thesis is the comparison of the general theorethical knowledge with the practical findings personally obtained.

.

Key words: young horse, training, saddle break

Obsah

OBSAH 7

1 ÚVOD 9

2 CÍL PRÁCE 10

3 LITERÁRNÍ PŘEHLED 11

3.1 ZÁSADY VÝCVIKU MLADÉHO KONĚ 11

3.2 ROZDĚLENÍ VÝCVIKU MLADÉHO KONĚ DO ČASOVÝCH ETAP 12

3.2.1 2 - 3 roky 12

3.2.1.1 Práce ze země – přirozený výcvik 12

3.2.1.2 Práce ze země - lonž 13

3.2.1.3 Práce na kavaletách a skoky ve volnosti 17

3.2.1.3.1 Práce na kavaletách ve volnosti a na lonži 17

3.2.1.3.2 Skákání ve volnosti a na lonži 19

3.2.2 3 - 4 roky života 20

3.2.2.1 Zvyknutí na sedlo, obsednutí, první kroky pod sedlem 20

3.2.2.1.1 Práce v terénu 22

3.2.2.1.2 Práce na jízdárně 24

3.2.3 4-5 roků 32

3.2.3.1 Drezurní práce 32

3.2.3.2 Skoková gymnastika, in-outy, jednotlivé skoky 36

3.3 SOUTĚŽE PRO MLADÉ KONĚ V ČR 38

3.3.1 KMK 2016 38

4 METODIKA A POMŮCKY 39

4.1 POPIS KONĚ VE VÝCVIKU 39

4.2 DOBA VÝCVIKU 40

4.3 METODY VÝCVIKU 40

4.3.1 Lonžování, práce ze země 40

4.3.1.1 Pomůcky a vybavení 40

4.3.2 Kavalety, skoky ve volnosti, skoky pod sedlem, práce na jízdárně 40

4.3.2.1 Pomůcky 41

4.3.3 Práce v terénu 42

4.3.3.1 Pomůcky 42

5 VÝSLEDKY 43

5.1 VYUŽITÍ LITERATURY PRO VÝCVIK MLADÉHO KONĚ 43
5.2 ETAPY VÝCVIKU 44
5.2.1 2,5 - 4 rok 44
5.2.1.1 Práce ze země - přirozený výcvik 44
5.2.1.2 Práce ze země- lonži 45
5.2.1.3 Práce na kavaletách a skok ve volnosti 47
5.2.1.3.1 Práce na kavaletách 47
5.2.1.3.2 Skok ve volnosti 48
5.2.1.4 Zvyknutí na sedlo, obsednutí, první kroky pod sedlem 49
5.2.1.5 Práce v terénu 51
5.2.1.6 Práce na jízdárně 52
5.2.2 4-5 rok 57
5.2.2.1 Drezúrní práce 57
5.2.2.2 Skoková gymnastika, in-outy, jednotlivé skoky 59
6 SHRNUTÍ ZÁSAD VÝCVIKU MLADÉHO KONĚ PRO SPORTOVNÍ VÝKONNOST 62
7 SEZNAM 63
7.1 SEZNAM OBRÁZKŮ 63
8 POUŽITÁ LITERATURA 66
8.1 INTERNETOVÉ ZDROJE 66
8.2 LITERÁRNÍ ZDROJE 68

1 Úvod

V posledních letech se jezdectví těší velké oblibě. Jezdecký sport je zařazován na úroveň olympijských disciplín. I proto je důležité dobře a kvalitně vychovat koně na vysoké úrovni, který bude zdravý, silný a ochotný pracovat. Výcvik mladého koně je začátkem všeho a je důležité ho nepodcenit. V dnešní době internetu je velmi snadné výcvik zmařit, a proto bychom se měli zaměřit na čerpání informací z tradiční osvědčené literatury a rad zkušených trenérů.

Při koupi mladého koně je nutno vybírat zdravé jedince, kteří mají předpoklady pro to, k čemu ho chceme využívat. Častým jevem je, že nás kůň oslní vzhledem, barvou či povahou v boxu, avšak nadále nebude splňovat naše požadavky a my ho budeme přetěžovat a klást na něj nemožné požadavky. Budeme chtít po něm, aby splnil pro něj nemožné cíle, a budeme nešťastní nejen my, ale i kůň.

Ve své práci „Příprava mladého koně pro sportovní výkonnost“ se zabývám teoretickým výcvikem mladého koně, kdy teoretické poznatky porovnávám s praxí - výcvikem mého koně. Výcvik jsem prováděla sama na základě zkušeností s jízdou starších sportovních koní, pomocí knih a ověřených internetových stránek a samozřejmě za pomoci rady zkušenějších.

Mnoho autorů se již snažilo popsat právě tu správnou metodu. Jenže sto lidí sto názorů a ve své podstatě ani jeden není správný. Nejdůležitější ve výcviku je použít cit a rozum, naslouchat potřebám koňského těla a duše tak, aby jezdec s tímto ušlechtilým zvířetem tvořil harmonicky sehranou dvojici a jízda se stala společnou radostí. Pouze v tomto případě můžou na závodech přicházet kvalitní výsledky a my můžeme být pyšní sami na sebe a říct, že jsme vychovali a vycvičili skvělého sportovního koně a v některých případech i parťáka po zbytek života.

2 Cíl práce

Cílem bakalářské práce „Příprava mladého koně na sportovní výkonnost“ je popis výcviku mladého koně od 2 do 5 let. Práce popisuje různé metody výcviku, které mi jsou blízké, a myslím si, že díky těmto metodám lze vychovat zdravého, silného a ochotného koně ať už pro hobby sport nebo pro vysoké soutěže.

Tyto metody čerpané z ověřených zdrojů porovnávám s praxí.

3 Literární přehled

3.1 Zásady výcviku mladého koně

Podle Paalmana (2014) neexistuje norma týkající se stavby těla dobrého sportovního koně, avšak při výběru koně bychom se měli držet několika bodů, které koně předurčí k dobré výkonosti, avšak nám ji nezajistí. Cílem výcviku je získat koně, který je v dobré fyzické a psychické kondici. Díky těmto předpokladům má chuť spolupracovat, což se odvíjí na následném výcviku a dosažení určité sportovní výkonnosti.

Ernest Dillon (2012) uvádí ve své knize, že koupí neobsednutého koně máme výhodu v tom, že zvíře nemohlo získat žádné špatné návyky a jeho výcvik může být uspokojivý, ba i dělat radost. Ale je to velmi časově i finančně náročné.

První zásada pro správný vývoj mladého koně je stádo, které má na mladého koně velký vliv. Ve stádě si vytváří vlastní životní názory, a pokud stádo dobře funguje, naučí ho celé řadě sociálních vztahů, které nám i jemu pomohou k dobrému soužití kůň - člověk. Jako hlavní zásada odchovu ve stádě je, aby se kůň naučil respektovat vůdce. Potom bude snadnější, aby respektoval člověka jako svého vůdce. Ve stádě se taky naučí projevit nesouhlas a vlastní názor, což člověku při výcviku poskytne užitečnou zpětnou odezvu. (Švehlová 2016)

Druhá zásada je vymezit si na mladého koně čas, plánovat přípravu, odměnit koně za snahu a ne jen pouze za výsledek práce. Je důležité koně chválit za každý malý pokrok.

Další zásady výcviku je neústupnost - při tréninku mladého koně je důležité trvat na přání cvičitele, ale ten musí být ke koni férový a v žádném případě ne agresivní. Požadavky hlavně u mladých koní je nutno sdělovat jasně a neústupně a ne příliš jemně, aby mladí koně pochopili, co se od nich žádá.

V neposlední řadě k zásadám patří zvážení zkušeností a možností cvičitele. Nikdy se při výcviku nesmí stát, že cvičitel přecení své schopnosti a výcvik se mu „vymkne“ z rukou. Pokud se stane výcvik koně nezvladatelný, je nutno požádat o pomoc zkušenější osobu. Ta dokáže rozeznat správné reakce koně a tím pomůže mu i budoucímu jezdci k souladu ve výcviku a správnému pokračování výcviku až po samotné zapojení do sportu. Každým cílem výcviku by měla být spokojená a harmonická dvojice s dobrým psychickým a fyzickým založením.

Velmi důležitou zásadou je opakovat, opakovat, opakovat, chválit, chválit, chválit. (Maxwell 2009)

Schöffmann (2006) píše, že výcvik koně lze provádět podle určité stupnice. Ve své knize rozděluje výcvik na 2 části, kdy k první části patří takt, uvolnění, přilnutí – tyto 3 věci shrnuje jako základ ježdění, v druhé části se zmiňuje o zlepšení kmihu a shromáždění.

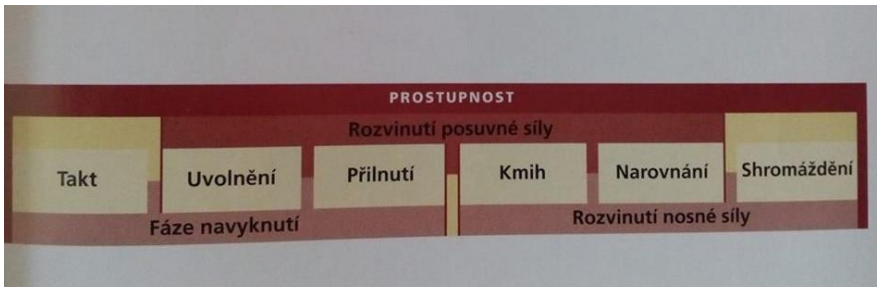

Obr.č. 1 – výcviková škála podle Britty Schöffmann
(Schöffmann, 2006)

3.2 Rozdělení výcviku mladého koně do časových etap

Schöffmann (2006) ve své knize uvádí, že nelze sestavit přesný časový plán pro výcvik koně od přiježdění až k účasti na soutěžích. Podle Schöffmann (2006) je každý kůň individuální a výcvik může být ovlivněn například nemocemi a zraněním. Je tedy možné se orientovat podle požadavků Sbírky úloh jezdecké federace, kdy jsou dobrými body úlohy pro mladé koně.

3.2.1 2 - 3 roky

Podle Maxwella (2007) koně během dvou let věku procházejí obrovskými změnami, a proto můžou být občasné výbuchy vzdoru naprosto v pořádku. Taky zdůrazňuje, že je jednodušší se v období od 18-30 měsíce držet toho, co kůň zná - práci na ohlávce, respektování vlastního prostoru.

3.2.1.1 Práce ze země – přirozený výcvik

Anonym (2010) píše, že přirozený výcvik je metoda jak univerzálně šetrně a účinně vycvičit koně. Také se zmiňuje o tom, že je to dorozumívací jazyk, kterému koně rozumí a tento způsob výcviku je určen pro všechny typy koní bez ohledu na jejich následné využití.

Roberts (2005) ve své knize uvádí, že pro takový výcvik je velmi důležitá kruhová ohrada, řeč těla a uplatnění metody „Join - Up“ neboli napojení, které vysvětluje jako okamžik, kdy se kůň svobodně rozhodne spolupracovat.

Podle Robertse (2005) bychom měli koně zavézt do kruhové ohrady pomocí 10 m opratě, postavit se proti němu uprostřed ohrady, podrbat ho na čele, otočit se o 90° a koně vypustit z opratě. Poté se koni dívat upřeně do očí, vypnout prsa a koně odehnat na kruh pomocí popleskaní opratí na obě ramena - kůň většinou uteče. Zatímco kůň utíká, Roberts (2005) píše, že bychom měli hodit smyčku opratě k jeho zadku, kdy to kůň pochopí jako výchovný akt a odchází na kruh. Na kruhu bychom měli měnit směr každých 4-6 kol, kdy koni zastoupíme cestu. Poté, jak uvádí Roberts (2005), sledujeme čtyři základní gesta, kdy kůň projevuje rozhodnutí podvolení se. První gesto se týká uší, kdy jedno natočí směrem k nám - vyjadřuje respekt koně. Druhé gesto - kůň se vzdaluje od ohrady a přibližuje se, další dvě gesta jsou snížení hlavy až do polohy jako při pasení. Poté bychom se měli ke koni otočit zády, sklonit hlavu, ramena, odvrátit obličej avšak mít koně periferním viděním pod kontrolou a čekat až kůň zamíří k nám a zastaví se na vzdálenost osobní zóny. Po „Join - Up“ následuje „Follow - Up“, kdy nás kůň následuje ze svého rozhodnutí.

Obr.č. 2 – „ Join-Up“ v podání Montyho Robertse (http://www.kone-equestrian.cz)

Obr.č. 3 - „Follow-Up“ (http://bluehookmeetsmonty.blogspot.cz/)

3.2.1.2 Práce ze země - lonž

Widdicombeová (2008) píše, že lonžování je při práci s mladými koňmi vhodné velmi využívat, protože ho učíme pobídkám, které budou potřebovat pod sedlem, vybudování tělesné a fyzické kondice a v neposlední řadě také k posílení svalů a vytvoření pohybových vzorců za použití tréninkových pomůcek.

Widdicombeová (2008) uvádí, že lonžování může zlepšit komunikace mezi koněm a cvičitelem a lze jím zjemnit reakce a prostupnost koně.

- Navyknutí na uzdečku s udidlem

Podle Verschure (2004) zvykání na uzdečku nemusí být nepřekonatelný problém, pokud je kůň zvyknutý na ohlávku. Avšak udidlo je pro koně nová věc a měli bychom používat udidla stihlová. Uzdečka by měla být použita s kombinovaným nebo s nízkým hannoverským nánosníkem.

Dillon (2012) uvádí, že účinný způsob je připnutí lonže k vnějšímu kroužku udidla, vést za ušima a provléct vnějším kroužkem. Avšak u mladých koní je vhodnější použít obnosek. Dobeš (2007) však píše, že v dalších hodinách výcviku zapínáme lonž do kroužků stihla a za ideální délku lonže považuje 10m.

- Pomocné otěže při lonžování

  - Chambon

    Podle Švehlové (www.dominika-svehlova.cz/lonzovani13.php) má chambon jediný úkol, a to zabránit nadměrnému zvedání hlavy koně. Princip spočívá v tlaku, který při zvednutí hlavy působí na nátylník, který pak tlačí hlavu koni dolů a pohne udidlem v koutku huby.

    Paalman (2014) říká, že lonžování se chambonem je velmi vhodné zejména pro mladé koně - urychluje vývin svalstva hřbetu.

  - Vyvazovací otěže

    Pokud kůň chodí na lonži ve stopě, k pohybu začíná používat hřbet a jeho krk se natahuje dopředu dolů, potom můžeme zvážit používaní vyvazovacích otěží. Délka těchto otěží je individuální podle potřeb koně, avšak je o ní vedena velká diskuze a určitá délka vyvazovacích otěží zatím určena nebyla. Hlavní úkol těchto otěží je naučit koně, aby se za nimi vytáhl a přišel na přilnutí bez strachu tak, jako později pod rukami jezdce. (www.classicaldressage.co.uk)

  - Gogue

    Je pomocná otěž, která se používá pouze k lonžování. Skladbu má velmi podobnou jako chambon. Jeho hlavní funkce je odstranění ztuhlosti ve třech bodech největšího odporu (týlu, huby a báze krku). Jeho hlavní rozdíl od chambonu je ten, že více zvedá bázi krku a uvolňuje pohyb

lopatek. Kromě toho se podílí na zapojení zádě a tím pádem na zlepšení kmihu a podsazení. (D.Švehlová 2003)

Obr.č. 4 –chambon
(http://www.ifauna.cz/)

obr.č. 5 - gogue
(http://www.amorjezdeckepotreby.cz)

Obr.č. 6 – vyvazovací otěže
(http://www.danceandjump.cz)

Paalman (2014) řekl, že mladého koně zásadně lonžujeme v lonžovacím kruhu. Na volném prostranství by mohl mít tendenci útěku a lehaní do ruky cvičiteli. Dále podle Paalmana je nejdůležitější, aby byl mezi rukou trenéra a hubou koně stejný kontakt jako při ježdění. Tohoto kontaktu je možné dosáhnout pouze tehdy, když trenér může použít pomůcku lonžovací bič, která má plnit funkci jako holeň jezdce při samotné jízdě.

- Samotné lonžování

Roberts (2002) zastává to, že lonžování mladého koně by mělo trvat maximálně 15-20 minut.

Pro začátek je nejlepší lonžovat vždy levou ruku a až na ni kůň umí chodit, můžeme začít s lonžováním na ruku pravou. Ze začátku potřebujeme k lonžování pomocníka, který pomůže koni pochopit vyslání na kruh. (www.equi.wz.cz)

Jakmile umíme vyslat koně na obvod kruhu a udržíme ho tam v pravidelném kroku, můžeme zkusit přechody, a to nejdříve zastavení - krok - zastavení. Pokud to kůň zvládne, můžeme zkusit krok, klus, krok, říká Švehlová (http://www.dominika-svehlova.cz/). S mladým koněm začínáme cválat až po klidném přechodu z kroku do klusu a naopak. (www.equi.wz.cz)

Cílem lonžováni je, aby se kůň naučil pohybovat v klusu a později v přechodech z a do klusu s krkem vytaženým dopředu dolů, který je aktivně vyklenutý. Končetiny by se zároveň měly pohybovat energeticky a přiměřeně prostorně. Kůň by měl být uvolněný a práci by měla odvádět záda i břicho. Pokud kůň nosí hlavu výš než my, a my chceme nebo nedokážeme ho přimět povelem, dotykem nebo tahem, aby hlavu snížil do požadované pozice, je na řadě použít pomocné otěže. (www.dominika-svehlova.cz)

Lonžování vždy zakončíme uvolňovací fází a odměnou. Měli bychom odepnout pomocné otěže pro protažení koně. (www.equi.wz.cz)

Obr.č. 7 – cíl lonžování- energický pohyb v rovnováze a aktivní vyklenutí

(http://www.dominika-svehlova.cz/lonzovani24.php)

3.2.1.3 Práce na kavaletách a skoky ve volnosti

3.2.1.3.1 Práce na kavaletách ve volnosti a na lonži

- Ve volnosti

Podle Klimke (2005) je dobré využít příležitost nechat jít koně přes kavalety na jízdárně bez lonže. Práce je tak pro koně příjemná a dělají ji rádi, jakmile jednou pochopí, o co jde.

Klimke (2005) rozřazují práci přes kavalety na 3 fáze:

První Fáze: uvolnění a běhání ve volnosti

V 1. fázi bychom si měli připravit 4 kužely a kůň by se měl během 5-10 minut vyběhat a uvolnit, poté koně chytíme.

Druhá fáze: přivedení na otěž pomocí vyvazovací otěže

V této fázi bychom měli koně po stranách vyvázat, poté ho opět pustit, aby se proběhl a sledujeme, zda vyhledává oporu stěny pomocí 4 kuželů a jestli zůstává ve stopě**.**

Třetí fáze: klus přes kavalety

U mladých koní Klimke doporučuje postavit nejdříve jednu kavaletu a později požadavek stupňovat až ke 4 kavaletám. Více jak 4 kavalety nedoporučují, koně pak mohou být neklidní a přetížení. Výška by měla začít na nejnižší výšce tj. 15-20cm.

Podle Klimke (2005) největší účinek při práci na kavaletách je v klusu. Odstup mezi kavaletami v klusu by měl být 1,30-1,50 m. Radí, abychom nechali koně nejdříve klusat na ruku, která jim je příjemnější. Avšak neměli bychom počítat, že koně budou ochotně klusat, ale snaží se přejít ve cvalu. Je třeba zvážit i razanci pobídek.

Čvrtá fáze: prodloužení odstupů

V této fázi prodlužujeme vzdálenosti kavalet, ale předtím Klimke radí, abychom nechali na dlouhé stěně přejít koně do středního klusu a na krátké stěně klus zkrátili na pracovní. Je vhodné přestat pobízet bičem. Největší doporučená vzdálenost je 1,50 m
Délka cvičení by podle Klimke měla trvat asi maximálně 10 minut.

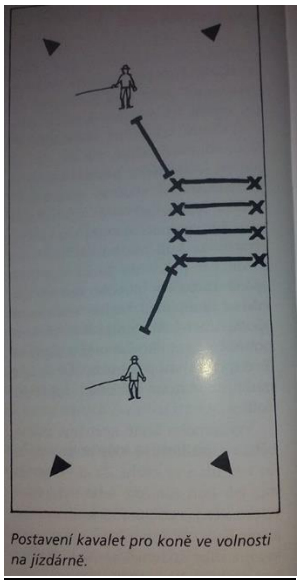

Obr. č. 8 – postavení kavalet a pomocníků pro koně ve volnosti
(Klimke, 2005)

- Na lonži

Podle Švehlové (2003) není optimální začít lonžovat na kavaletách příliš brzy, protože mladí koně mají problém s vlastní rovnováhou.

Klimke (2005) uvádí, že je potřeba mladého koně nejprve s kavaletami seznámit tak, že dáme na zem pouze jednu a necháme koně přes ni přejít v libovolném tempu. Později můžeme přidávat více kavalet.

Obr. č. 9 - Mladý kůň překonává kavalety v klusu klidně a v rovnováze, zatím však ne zcela uvolněně
(http://www.dominika-svehlova.cz/lonzovani16.php)

3.2.1.3.2 Skákání ve volnosti a na lonži

- Skákání ve volnosti

Oven a Bullock (1986) ve své knize říkají, že při skákání může dojít k zášlapu spěnky, a proto doporučují používat zvony a proti poranění šlach kamaše.

Radloff (2003) uvádí, že výstroj koně by měla obsahovat také sedlo bez třmenů a na hlavu použít ohlávku nebo uzdečku se zajištěnou otěží okolo krku.

Dobeš (1956) konstatuje, že se pomocí skoků ve volnosti kůň učí být samostatný, pozorný, plynule odskakovat, odhadovat překážky, ale taky být obratný.

Paalman (2008) dodává, že skokem ve volnosti mladý kůň dosahuje vyšší sebedůvěry a lepšího vyvažování.

Doležalová (2003) uvádí ve své knize, že ke skákání ve volnosti je potřeba alespoň dvou pomocníků, kteří mají dlouhý jízdárenský bič a používají hlasové povely. Jízdárna by měla mít ohraničené rohy, jinak by kůň mohl mít tendenci zastavovat.

Paalman (2008) dodává, že bychom měli v jízdárně postavit skokovou dráhu pomocí stojanů a bariér.

Vodič by měl navézt koně na dlouhou stranu jízdárny, rozklusat jej a několik kroků před překážkou vypustit. Za řadou překážek by měl stát pomocník a koně odměnit, pokud odvede skok dobře. (Doležalová 2003)

Podle Paalmana (2008) necháváme mladé „syrové“ koně skákat pouze přes malé překážky a požadavky pomalu zvyšujeme.

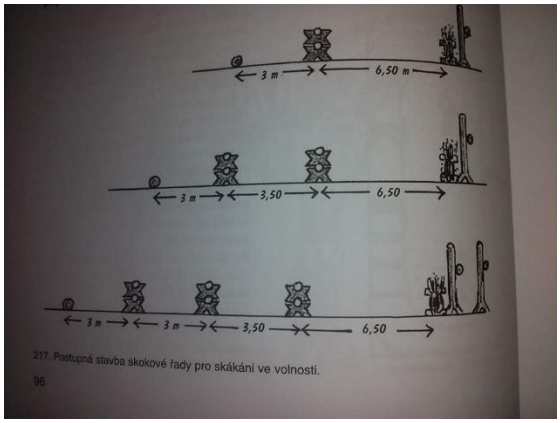

Obr. č. 10 - zvyšování úrovně skoku ve volnosti (Paalman,2008)

Obr. č. 11 – skok ve volnosti v podání mladé klisny (http://www.equichannel.cz/finale-klisen-ct-skoku-ve-volnosti)

- Skákáni na lonži

Dillon (2012) se ve své knize zmiňuje o tom, že je lepší, když kůň skáče dobře na lonži než špatně ve volnosti.

Bayleyová (2004) říká, že výhodou skoků na lonži je umožnění sledovat styl pohybu koně a taky můžeme naučit koně, aby šel bez jezdce dopředu v každém chodu.

Podle Dillona (2012) musíme zajistit, aby se lonž o nic nezachytávala a neškubala tak koni za hubu. Také musíme zajistit, aby kůň nemohl překážku oběhnout.

Obr. č. 12 – skok na lonži - na obrázku můžeme vidět, že lonžér sleduje styl koně, lonž se nemůže nikde zachytit, avšak kůň může překážku oběhnout, protože není zajištěna
(Bob Atkins v knize Bayleyová, 2004)

3.2.2 3 - 4 roky života

Schöffmann (2006) uvádí, že tříletí až čtyřletí koně by měli zvládat krok, klus, cval na přímých liniích a velkých obloucích, dále pak změny chodu do nejbližšího vyššího či nižšího zastavení, stání.

3.2.2.1 Zvyknutí na sedlo, obsednutí, první kroky pod sedlem

- Zvyknutí na sedlo

Podle Hermsena (1996) ve své knize uvádí, že první sedlání je nevhodnější provést ve známém prostředí stáje. Taky říká, že by v době zvykání si na váhu jezdce měl být kůň 3 letý a starší. Kůň by v době obsedání měl již být zvyklý na podbřišník. Teprve potom bychom měli pomalu pokládat sedlo.

Monty Roberts (2002) popisuje první sedlání koně tak, že bychom měli nejprve koně poplácat po pleci a potom podsedlovou podložku přesunout těsně před kohoutek. Pak ji posunujeme do požadované polohy. Následně máme

zvednout sedlo se třmeny a podbřišníkem (který by měly být na posedlí), potom sedlo položíme opatrně na hřbet koně, podbřišník bychom měli podle Robertse (2002) dát na krk, obejít koně, podrbat ho na čele a přesunout se na druhou stranu. Jakmile jsme na druhé straně, měli bychom spustit podbřišník, opatrně se pro něj natáhnout a utáhnout za první přezku. Nesmíme ho koně utáhnout příliš natěsno, avšak utažení by mělo držet sedlo, kdyby se kůň začal vzpínat. V knize se doporučuje, abychom druhou přezku přitáhli o jedno místo pevněji než první a až poté první srovnat se zadní.

- Obsednutí

Paalman (2008) ve své knize píše, že bychom měli začít s obsednutím „syrového" koně na jaře, protože pokud strávil zimu na pastvě, měl by být uvolněný, mít malou výdrž a taky by neměl být tlustý ani vzdorovitý jako například na podzim nebo v létě.

Verschure (2004) radí, že bychom obsedání měli zahájit lonžováním, které je pro koně známé.

Wood (2007) píše, že při obsedání by měl kůň umět klidně stát, abychom na něho mohli kdykoliv v klidu nasednout a on byl uvolněný a přijímal nás.

Podle Hermsena (1996) je dobré, aby napoprvé byla u obsednutí a sedlání druhá osoba. Také ve své knize zdůrazňuje, že při prvním nasedání jezdec neusedne plně do sedla, ale pouze se břichem opře, zůstane chvíli opřený, koně rukou a hlasem uklidňuje. Zmiňuje, že je v celku přirozené, když se kůň snaží projevit únikovou reakci.

Chvíli vyčkáme a potom můžeme požádat asistenta, aby nám pomohl do sedla tím, že nás přidrží za levý kotník a zvedá nahoru, až se vyšvihneme a dáme nohu do levého třmenu a pravou přehodíme přes koně. Nohama bychom se koně neměli dotýkat. Velmi důležité je lehké dosednutí do sedla. (J. Verschure 2004)

Roberts (2002) uvádí, že je velmi dobré, abychom po dosednutí do sedla opakovali s koněm pohyby v kruzích doprava a doleva, aby se nelekl hlavy jezdce vysoko nad svým hřbetem, kdy tato situace může vézt až ke spínání či vyhazování. Potom bychom měli kruhy zvyšovat, aby si kůň zvykl na pohyb vpřed s jezdcem.

Obr. č. 13 – obsedání mladého koně s dvěma pomocníky, jeden koně drží a druhý pomáhá jezdci se opřít břichem do sedla, obsedání probíhá v okolí stáje, které kůň jistě dobře zná
(http://jezdeckyklubdukovany.blogspot.cz/2013/12/obsedani-justina.html)

- První kroky pod sedlem

  Jakmile si kůň na naši přítomnost zvykne, dáme povel „Vpřed“ a mírně zvýšíme tlak lýtek, což by měla být příprava na pobízení, tuto chvíli by měl dbát asistent na to, aby mu kůň kráčel po boku. Napoprvé bychom se měli smířit s krokem. (J. Verschure 2004) .

  Roberts (2002) píše, že jakmile se kůň začne pohybovat s jistotou a klidně, je vhodné, abychom mu nepozorovatelně odepli opraťa pomohli jezdci, aby šel s koněm sám.

  Maxwell (2007) uvádí, že jakmile jde kůň s jezdcem poprvé samostatně, bude mít potíže s rovnováhou, proto bychom měli trvat na pevném vedení a pozitivní reakci jezdce. Právě díky tomuto kůň získá důvěru. Maxwell dále popisuje, jak se chovat pokud se kůň zastaví. V tomto případě koně otevřenou otěží jemně pobídneme a chceme, aby otočil hlavu na druhou stranu, což by mu mělo pomoci vykročit z místa.

3.2.2.1.1 Práce v terénu

Podle časopisu Koně & hříbata (4/2015) bychom měli paralelně s výcvikem na jízdárně cvičit mladého koně i v terénu. Autor článku doporučuje jeden den na jízdárně a dva až tři dny v terénu. Taky navrhuje kombinaci terén - jízdárna, který se mu velmi osvědčil a doporučuje první terény absolvovat se zkušeným koněm jako vodičem. Popřípadě mít i koně, který „jistí“ mladého koně zezadu a může ho v případě potřeby potlačit vpřed.

Dobeš (1997) uvádí, že je výcvik v terénu pro mladého koně nezbytný, protože se kůň přirozenými prostředky uvolňuje, stává se obratnějším, samostatnějším, učí se chodit v rovnováze a sílí.

Podle Švehlové (2011) je nutno vybírat takovou práci, která odpovídá cílenému využití koně a rozděluje práci v terénu na dva druhy zátěže a to vytrvalostní a rychlostní/silová.

- Vytrvalostní trénink

  Vytrvalostní neboli kardiovaskulární trénink je takový, který podporuje srdce a krevní oběh. Tento typ práce je pomalejší a déle trvající. U mladých koní trvá asi 8-10 měsíců, protože u nich je limitujícím faktorem jejich „syrová" kostra a šlachy, tudíž je nutno tuto práci provádět dlouho a nároky postupně zvyšovat.

  Autor Arkansas Cooperative Extension Service (2008) doporučuje koně alespoň pět minut před prací zahřát a pět minut po práci ochladit.

  Podle Sellnow (2003) bychom měli v prvních dvou týdnech brát koně na krokové procházky, které trvající do 45 minut, avšak můžeme pomalu klusat. Pokud uvidíme, že tato práce koni způsobuje stres, snížíme nároky. Následující týden, pokud první týden kůň zvládal zátěž bez problému, můžeme dobu práce v terénu prodloužit na jednu hodinu nebo zůstat u práce do 45 minut. Je vhodné zařadit více klusových úseků nebo zařadit práci do kopce. Třetí týden prodlužujeme dobu vyjížďky přibližně na hodinu, prodlužujeme klusové úseky, zvyšujeme rychlost klusu a přidáváme cval.

  Geor (2002) nedoporučuje prodlužovat dobu tréninku o více jak 5% za týden.

- Trénink rychlosti

  Švehlová (2011) říká, že trénink rychlosti umožní svalům využít maximálně kyslík, aby mohly pracovat déle a intenzivně a taky zlepšují schopnost pracovat bez kyslíku. Tento trénink zabere asi měsíc až dva. Měli bychom se řídit podle tzv. intervalového tréninku, kterým zlepšujeme u koně rychlost a později i sílu svého koně, ale můžeme ho později zužitkovat u při přijezďování v podobě obratnost. Princip tohoto tréninku spočívá v tom, že koně necháme běžet rychleji a potom následuje odpočinek. Toto bychom měli opakovat asi 1x týdně. Tento trénink je méně namáhající a má lepší výsledky než vytrvalostní trénink.

- Silový trénink

  Loving (2007) říká, že silový trénink by se měl přizpůsobit koni podle předpokladů jeho využití a dokáže tak redukovat sportovní zranění až o polovinu. Také se zmiňuje, že u koní, kteří jsou zaměření na skokové soutěže, je potřeba provádět cvičení s vysokou intenzitou ale menším opakováním na rozdíl od koní zaměřených na drezuru, kde by se mělo provádět cvičení méně intenzivní ale s větším počtem opakování.

  Clayton in Loving (2007) doporučuje začínat s posilováním třikrát týdně a postupně snižovat až na 1x týdně. Potom toto cvičení slouží pouze na udržení kondice. Jako nejlepší cviky vidí práci do kopce s různým sklonem, v různých chodech a různé rychlosti. Jako další cvičení doporučuje použít pro práci při silovém tréninku různé druhy povrchů jako je voda nebo sníh.

Obr. č. 14 – práci v terénu se meze nekladou, lze posilovat i z kopce (http://www.15polednik.cz/cz/kone-ryby/)

3.2.2.1.2 Práce na jízdárně

Dobeš (1997) říká, že drezurními cviky, prací na kavaletách a skákáním malých skoků procvičujeme svaly, klouby koně a učíme ho základům poslušnosti a rovnováze.

Heuschmann (2012) píše, že první fáze výcviku slouží pouze k posílení kosterních svalů, rozvoji chodivosti a k vybudování atmosféry spolupráce koně s člověkem. Dále se zmiňuje o prvním cíli a tím by měl být uvolněný a spokojený mladý kůň, který jde dopředu v čistých chodech. Jezdec by mu měl umožnit co nejvolnější držení hlavy s krkem a usilovat pouze o měkké, pružné a rovnoměrné přilnutí mezi jeho rukou a hubou koně. Také říká, že během prvního a půl roku výcviku bychom měli dosáhnout prvních tří bodů z výcvikové škály v obr.č. 1.

Takt je prostorová a časová rovnoměrnost a to v kroku, klusu a cvalu. Takt musí být zachován při práci na rovných liniích, ale stejně tak i při přechodech a obratech. Z toho vyplývá, že žádný cvik nebo úloha nemůže být správná, pokud se objevují chyby v taktu. (Meisner a kol., 2007)

Podle Shöffmann (2006) může dojít poruchami taktu u mladých koní v kroku a klusu až k mimochodu, což je pro sportovního koně vysoce nežádoucí.

Hess (2015) dodává, že se ztrátou taktu mohou mít problém také velcí koně, kdy se může nesprávný nohosled koni zafixovat a následky mohou být již neodstranitelné. Proto Hess doporučuje jezdit pracovat do terénu z kopce i do kopce a na nerovném či pevném povrchu a také provádět cviky z obdélníku právě v terénu. Toto cvičení by mělo pomoci problém odstranit.

Raddloff (2003) považuje uvolněnost za základní předpoklad prostupnosti koně. Jejím cílem je, aby kůň kráčel klidně, uvolněně, plynule i přes působení jezdeckých pomůcek.

Schöffmann (2006) popisuje přilnutí jako chvíli, kdy se kůň optimálně natáhne do lehce napnutých otěží, spokojeně při tom překusuje udidlo a linie jeho čela je na kolmici nebo trochu (asi na šíři ruky) před ní. Také dodává, že přilnutí je centrální a stěžejní bod celého ježdění a navazuje na něj kmih, narovnání a shromáždění. (obr.č.1)

Flade a kol. (1990) píše, že každý kůň by měl mít na začátku tréningu několik minut na to, aby se vyrovnal s váhou jezdce a jeho pohyb by měl být vyvážený a rytmický, tělo by měl držet přirozeně s vytáhlým krkem dopředu a s nosem posunutým dolů. Avšak výdej energie by měl být minimální, a pokud tohoto stavu dosáhneme, je kůň uvolněný.

Heuschmann (2012) dodává, že další známkou uvolnění je ocas, který by měl kůň nést přirozeně a bez napětí.

Obr. č. 15 – klisna v korektní pozici na měkkém kontaktu, uvolněný ocas, klisna jeví známky spokojenosti
(http://www.equichannel.cz/skola-lehkosti-philippe-karla-poslat-kone-dopredu-a-dolu)

- Drezurní práce
  - Krok

    Dobeš (1997) uvádí, že v začátcích výcviku je krok výchozím chodem a spojovacím článkem mezi chody. Měli bychom v tomto období jezdit většinou na volné otěži. Později přecházíme k pracovnímu kroku na volné dlouhé otěže, kdy by měl kůň jít s dlouhým krkem a na přilnutí

    Pohyb by měl vycházet z plecí směrem dopředu a zadní kopyta by měla zřetelně přesahovat stopy předních kopyt (Schöffmann, 2006).

  - Klus

    Klus u mladých koní musí být energický a pohyb směrovat svižně a stále vpřed. Mezi hubou koně a jezdcovou rukou by měl být jemný kontakt, protože pouze tak se může kůň dostat do rovnováhy. Dále je třeba stále kontrolovat rytmus. Tempo by nemělo být ani vysoké ale ani nízké a kůň by měl jít vytažený směrem dolů, uvolněný.

    (Chiris, http://www.cheval-haute-ecole.com)

    Huba koně by při tomto vytažení měla být asi na úrovni loketního kloubu, kdy v této poloze by mělo dojít k požadovanému napínání a uvolňování krku a zádových svalů.

    (Spenlen, http://www.dressagetrainingonline.com)

    Dobeš (1997) píše, že v prvním období výcviku jezdíme v lehkém klusu a rychlost by měla být mezi středním a pracovním klusem.

  - Cval

    Verschure (2004) píše, že se cvalem bychom měli počkat do doby, až bude kůň v klusu uvolněný, poddajný a v rovnováze, bude mít uvolněný hřbet, taktéž by měl již ovládat přilnutí. Verschure podotýká, že pro prvních pokusech o cval, koně chválíme i když zaskočí špatně.

    Eldridge (2004) říká, že nejlepší způsob jak naučit koně cválat, je přechod z klusu do cvalu a zase zpět, kdy střídáme krátké klusové úseky se cvalovými. Jakmile se cval začne zhoršovat, měli bychom přejít zpět do klusu. Tohle cvičení doporučuje opakovat týdny až měsíce v závislosti na úrovni výcviku koně.

Obr. č. 16 – ježdění dopředu dolů pomáhá při uvolňování, avšak nos koně by měl být ještě více vpředu (Schöffmann, 2006)

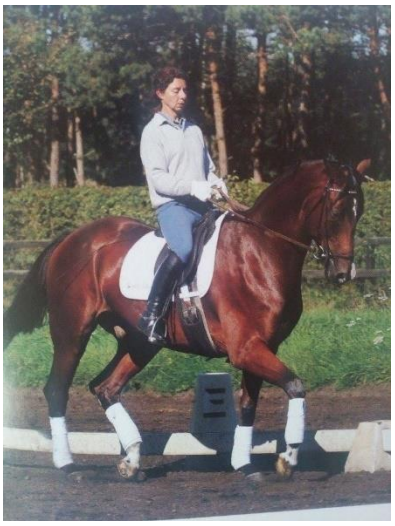

obr. č. 17 – sebraný mladý kůň na konci uvolňovací fáze (Schöffmann, 2006)

- Poloviční zádrž, celá zádrž

Poloviční zádrž

Paalman (2008) říká, že poloviční zádrž je signál k tomu, že jezdec bude od koně požadovat něco nového a nepoužíváme ji pouze při přechodu z vyššího chodu do nižšího.

Sandin (2005) píše o poloviční zádrži jako jemnějším způsobu koordinace a rebalancování koně, kdy by se měl kůň naučit to, co od něho očekáváme, a neměl by být zmaten přechody.

Poloviční zádrž není jen jednorázový zásah, ale opakuje se v pohybu do té doby, než splní účel (Miesner a kol., 2007).

Celá zádrž

Celou zádrž můžeme provést z jakéhokoliv chodu koně, ale pouze na rovných liniích. Koně na ni připravujeme jednou nebo několika polovičními zádržemi, avšak vždy vede do zastavení (Miesner a kol., 2007).

Dillon (2012) píše, že pokud kůň nezareaguje na prvotní tlak, je třeba ho zesílit a zadržet důrazněji, dokud nezpomalí a nezastaví se tak, jak po něm požadujeme. Avšak zmiňuje se, že bychom neměli zapomínat na uvolnění tlaku, které je pro koně největší odměna.

Podle Verschure (2004) kůň zaujímá pravidelný postoj, pokud má obě přední i zadní nohy přesně vedle sebe. Verschure (2004) však dodává, že na začátku tréninku je ještě příliš brzy, abychom od koně čekali správný postoj, protože pravidelně stojí pouze koně, kteří jsou v rovnováze a takoví koně zastavují pravidelně sami od sebe.

Flade a kol. (1990) říká, že kvalita a využití poloviční a celé zádrže závisí na stupni výcviku koně a dále dodává, že nácvik těchto cviků je stěžejní pro pozdější vývoj projezděnosti mladého koně.

Obr. č. 18 – ke korektnímu zastavení je dlouhá cesta (http://www.equitv.cz/video/Drezura-od-A-do-Z-Spravne-zastaveni.html)

- Přechody

Hermsen (1996) píše, že přechody jsou cviky na posílení a procvičení zádě koně.

Meredith (http://www.meredithmanor.edu)se zmiňuje, že správně ježděné přechody zlepšují u koně rovnováhu, pružnost, poslušnost a také díky nim se posouvá dále v jezdeckém výcviku.

Verschure (2004) uvádí, že přechody by měly být uvolněné a hlava koně by neměla být před ani za kolmicí a na přechody bychom měli připravovat koně pomocí poloviční zádrže (viz výše).

Mandez (2002) píše, že mladý kůň by měl přechody provádět s vytaženou hlavou a neměl by být závislý na ruce jezdce - jen tak lze udělat plynulý a vyrovnaný přechod.

Podle Meredith (http://www.meredithmanor.edu) v první fázi výcviku kombinujeme přechody z kroku do zastavení, zastavení do kroku, z kroku do klusu a zpět. Později můžeme s koněm procvičovat i přechod

z klusu do cvalu, ze cvalu do klusu a kroku a zase zpět z kroku do klusu a cvalu.

Dobeš (1997) dodává, že přechody do správného cvalu mladému koni ulehčíme, pokud je budeme provádět z lehkého klusu při dosedání na vnitřní, přední nohu a toto cvičení bychom měli provádět co nejdéle.

Dobeš (1997) zdůrazňuje, že přechody z vyššího ruchu do nižšího a naopak zlepšují prostupnost koně a zlepšení reakce na pomůcky.

- Kruhy, ohýbaní

  Wood (2009) píše, že nácvik obratů zdokonaluje ohebnost a má skvělý efekt na celkový rozvoj koně. Taky dodává, že se jedná o klíčový prvek v tréninku poddajnosti a shromáždění.

  V prvních fázích výcviku bychom měli po koní požadovat pouze cviky jako jsou změny na dlouhých a krátkých diagonálách, kruhy a změny kruhů, vlnovky s poměrně velkými oblouky. Tyto cviky by měly přispět k dalšímu rozvoji mladého koně. Pokud bychom s mladým koněm prováděli prudké zatáčení, mohlo by dojít k poškození kloubů a je třeba se těmto cvikům vyhnout.

  (Spenlen, http://www.dressagetrainingonline.com)

Dillon (2012) říká, že mladí koně se učí v tréninku s jezdcem znovu nacházet rovnováhu. Musíme počítat s tím, že v obloucích budou pracovat lépe na jednu ruku a hůře na druhou, a to proto, že je to jako u lidí, kdy se i mezi koňmi objevují praváci a leváci. Podle Dillona (2012) by mělo být naším cílem naučit koně cítit se vyrovnaně při práci na obou stranách. Pokud se necítí vyrovnaně, je pravděpodobné, že bude na kruhu padat dovnitř nebo ven.

Dobeš (1997) uvádí, že správné ohnutí bývá pro koně zpočátku obtížné a abychom koni tuto práci ulehčili, projíždíme nejprve oblouky s větším poloměrem. Dodává, že většina koní se při projíždění obratů brání ohnutí tím, že zkrátí ruch. Tento problém by mělo vyřešit více pobízejících pomůcek před tím, než začneme působit otěží.

Obr. č. 19 – ohnutí na kruhu v klusu, vrchol ohnutí je pod vnitřní holení, avšak u mladého koně takové ohnutí vyžadovat ihned není možné (http://www.equitv.cz/video/Skolni-vycvik-kone-Prace-na-obloucich.html)

- Práce na kavaletách

V časopise jezdectví (1/2006, 54. ročník, na stranách 25-29) se píše, že na kavaletách jednou týdně mohou pracovat již tří a čtyřletí koně, avšak je třeba brát na vědomí, že tato práce je pro ně dost náročná.

Podle Radloffa (2013) práce na kavaletách vede koně k posilování svalstva, zajišťuje mu jistotu v krocích a zlepší rovnováhu pod váhou jezdce. Dále pak zvyšuje jeho pozornost i inteligenci, učí ho odhadu vzdálenosti a podporuje k samostatnému řešení úkolů. V neposlední řadě Radloff (2013) zdůrazňuje, že si kůň najde důvěru k překážkám a tím podporuje klid a trpělivost.

Paalman (2008) píše, že i když kůň získal zkušenosti skokem ve volnosti, musíme mu dát čas, aby při prvních kavaletových pracích našel opět rovnováhu s jezdcem. Měli bychom tedy jezdit přes nízké kavalety krokem a klusem.

Klimke (2005) uvádí jako nejjednodušší způsob jak postavit kavalety je položení několika kavalet za sebou hned u dlouhé stěny. Výhodu tohoto postavení považuje v tom, že koně zůstanou v navyklé stopě a nebudou mít tendenci uhnout do strany.

- V kroku

Podle Paalmana (2008) bychom měli prvně začít nejnižší kavaletou v kroku.

Klimke (2005) uvádí, že nejlepší je začít pouze jednou kavaletou a měli bychom koně při překonávání nechat jít na volné otěži. Pokud kůň překoná kavaletu, můžeme dát do vzdálenosti 0,8 - 1m další kavaletu. Doporučuje použít čtyři kavalety, maximálně šest. Pokud však vidíme u

koně zneklidnění, kavalety odstraníme a začneme pozvolnějším přidáváním.

Paalman (2008) říká, že jakmile jde kůň přes kavalety bez spěchu, klidně, vznosným krokem a s dlouhým krkem s nosem nízko, můžeme začít zvedat kavalety podle obrázku č. 19. Pokud však kůň zpomaluje, musíme ho pobídnout do správného tempa jak v kroku, tak v klusu.

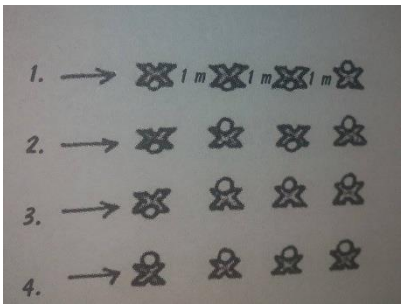

Obr. č. 20 – postupné zvedání kavalet pro krok
(Paalman, 1998)

- V klusu

Klimke (2005) píše, že pokud začínáme s klusem přes kavalety, měli bychom začít stupňovat požadavky od jedné kavalety maximálně do 4 a odstupy mezi nimi by měly být 1,30 - 1,50m.

Paalman (2008) dodává, že kavalety v klusu bychom měli zvedat stejně jako v kroku (viz obr. č. 19).

- Ve cvalu

Podle Radloffa (2013) cílem práce na cvalových kavaletách je uvolněný cval přes jednotlivé kavalety.

Klimke (2005) uvádí, že práce s kavaletami ve cvalu by se měla provádět až na konci výcvikové hodiny a provádíme ji pouze tehdy, až je kůň důkladně uvolněn ve všech třech základních chodech.

Radloff (2013) dodává, že nejdříve bychom měli upravit vzdálenost mezi dvěma ležícími kavaletami na 6 - 6,5 m, kdy by měl kůň udělat mezi dvěma ležícími kavaletami jeden cvalový skok. Pokud kůň plní tento požadavek v klidu, můžeme zkrátit vzdálenost na 3-3,5m a

pokud nemá kůň problém s překonáním kavalet v takové vzdálenosti, můžeme postupně zvyšovat kavalety až na plnou výšku obr. č. 21

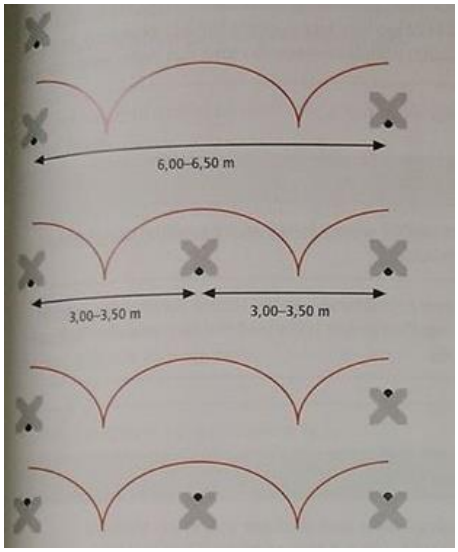

Obr. č. 21 – kavalety pro překonání ve cvalu
(Radloff, 2013)

3.2.3 4-5 roků

Podle Schöffmann (2006) by čtyř až pětiletý kůň měl zvládnout vše jako koně ve věku tři a čtyři rok (viz výše) a navíc kroky/skoky prodloužit, nacválat z kroku a couvat.

3.2.3.1 Drezurní práce

Schöffmann (2006) uvádí, že správné ježdění není nic než trénink svalstva a má napomáhat získat pružnost a sílu. Kůň by měl vykonávat dané úkoly bez újmy na zdraví a jen s dobrým osvalením na správných místech a tomu by měl kromě již výše zmíněného taktu, uvolnění, přilnutí, poloviční zádrže přispět i kmih.

- Kmih

  Podle Heuschmanna (2012) kmih pochází ze zadních končetin a je výsledkem důsledného posilování svalů.

  Ritter (2007) píše, že pro kmih je nezbytná energie a jako hlavní předpoklad pro kmih uvádí uvolnění, narovnání a rovnováhu.

Dobešová (2009) se zmiňuje, že konečný výraz kmihu může být předveden jen měkkým hřbetem koně, který je veden citlivým spojení s rukou jezdce a můžeme ho pozorovat pouze v klusu a cvalu, protože mají vznos.

Schöffmann (2006) uvádí, že pro kmih je zapotřebí správné tempo. To ovšem neznamená rychlost, jelikož kůň při kmihu musí vyklenout hřbet a to dokáže pouze pokud skloní krk. Pakliže bychom tempo přehnali, kůň by zareagoval pouze rychlejším pohybem končetin a došlo by k zabránění pružení celého těla a pokud je impulz k pohybu malý, dojde taktéž ke ztrátě kmihu.

Podle Schöffman (2006) je předpokladem pro kmih ježdění správných přechodů jako je změna tempa, změna chodu, celé zádrže. Tyto cviky nutí koně neustále zadními končetinami vykračovat dále pod váhou jezdce, ale zároveň vyklenout hřbet. Právě tato fáze je předpoklad pro kmih.

Pro nácvik kmihu je ve většině případů potřeba zajistit, aby byl kůň na přilnutí, protože jinak by se mohlo stát, že při vybízení do energického klusu by kůň místo zvýšení kmihu mohl pouze zrychlit a spadl by na předek. (http://www.dominika-svehlova.cz)

Obr.č. 22 – uvolněný spokojený kůň, v pohybu lze vidět výrazný kmih (http://www.dominika-svehlova.cz/zetkar10.php)

- Prodloužený krok, klus, cval
  - Prodloužený krok

    Paalman (2008) uvádí, že při prodlouženém kroku mají kopyta zadních nohou překračovat daleko stopy posledních kopyt. Edwards (1992) tuto vzdálenost upřesňuje jako minimálně dvě stopy, krk by měl být dlouhý a mírně snížený, nos daleko vepředu a nemělo by se ztratit spojení ruky jezdce s hubou koně.

Edwards (1992) zdůrazňuje, že při prodlouženém kroku nohy koně zabírají maximum prostoru a je to nejrychlejší typ kroku.

- Prodloužený klus

Anonym (2015) uvádí, že prodloužený klus zabírá největší možný prostor. Délka jeho kroků je největší a je výsledkem velkého posunu zádě. Prodloužený klus bychom měli provádět tak, že dovolíme koni, který je na přilnutí, aby získal větší prostor a prodloužil rámec. Avšak neměl by hledat oporu v udidle. Celý pohyb by měl být v rovnováze.

Dobeš (1997) píše, že prodloužený klus jezdíme až v pokročilém výcviku a pouze v lehkém klusu v krátkých reprízách na dlouhých stěnách nebo po celé úhlopříčce jízdárny. Kůň by u tohoto cviku neměl samovolně spěchat kupředu.

- Prodloužený cval

Flade a kol. (1990) popisuje, že prodloužený cval je nejrychlejší a cvalové skoky jsou natáhnuté. Pohybu vpřed dosáhneme pobízecími pomůckami, kůň musí být na lehkém přilnutí a zkrácení cvalu můžeme provést kdykoliv pomocí polovičních zádrží.

Postupné prodlužování cvalových skoků je správnější než náhlý výpad vpřed a zrychlení (Miesner a kol., 2007).

- Nacválání z kroku

Přechod mezi cvalem a krokem by měl být jistý a měkký, po třech až čtyřech krocích bychom měli opět nacválat a na oba přechody bychom měli koně upozornit poloviční zádrží (Miesner a kol., 2007).

- Couvání

Dillon (2012) uvádí, že couvání není pro koně přirozený pohyb a z počátku mu bude připadat hodně obtížné, avšak postupně by se mělo vyvinout ve správný cvik.

Flade a kol. (1990) říká, že tento cvik se provádí po zastavení z kroku nebo klusu.

Dobeš (1997) píše, že couvání zvyšuje poslušnost, prostupnost a sebrání koně a měli bychom ho začít nacvičovat bez jezdce, kdy bychom měli oběma rukama uchopit udidlo a střídavým tlakem pravé a levé ruky nutit koně couvnout. Pokud klade odpor, tlačíme rukou na předkročenou nohu nebo použijeme bičík a klepneme na překročenou nohu.

Paalman (1998) uvádí, že příprava na couvání by měla začít pomocí polovičních zádrží, které směrují ke korektnímu zastavení, které je pro couvání důležité.

Dillon (2012) píše, je pro nás jednodušší mít pomocníka „ze země“, který při couvání může zaklepat na karpy koně a jezdec podpoří tuto pomůcku povelem zpět.

Dobeš (1997) dodává, že při couvání bychom měli holení zabránit, aby kůň vybočil do strany anebo couval samovolně, protože je to znak neposlušnosti. Také bychom v začátcích couvání neměli vyžadovat více než tři a později šest kroků, protože tento cvik je velmi namáhavý na klouby.

Obr. č. 23 – prodloužený klus v provedení zkušeného koně v pokročilém výcviku (http://cz.prague-stay.com/lifestyle/clanek/1641-idc-prague-mezinarodni-drezurni centrum-v-praze/)

Obr. č. 24 – takový prodloužený klus by nás měl při výcviku mladého koně uspokojit (http://www.cisarova.cz/fotka/541-drezurni-zkouska-prodlouzeny-klus/)

3.2.3.2 Skoková gymnastika, in-outy, jednotlivé skoky

- Skoková gymnastika

Podle Klimke (2005) je skoková gymnastika podstatnou částí výcviku mladého koně a vychová ho k efektivnímu využití tělesných sil a také k tomu, aby se naučil samostatně pracovat. Proto by měl jezdec zasahovat co nejméně a měli bychom navazovat na úspěšnou práci s kavaletami.

Klimke (2005) je přesvědčen, že optimální výše překážek při skákání gymnastických řad je 60 - 100cm, protože při větších výškách by mohlo dojít k nadměrnému zatěžování končetin. Stavbu překážek bychom měli dobře promyslet a obměňovat, aby koni nepřišla nudná a únavná.

Miesner a kol. (2007) uvádí, že nejdříve se staví dvě, později tři a více nízkých překážek za sebou v přesně odměřených vzdálenostech.

Dillon (2012) udává, že skoková gymnastika zlepšuje vyklenutí hřbetu a krku a taky podporuje energický odskok zadních nohou.

Klimke (2005) dodává, že bychom měli nezkušeného koně po každém překonání skoku vydatně pochválit a přejít do zastavení, aby získal důvěru.

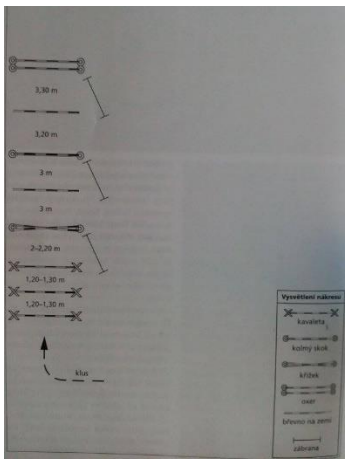

Obr. č. 25 – gymnastická řada pro nezkušené koně
(Klimke, 2005)

- in-out

Podle Dillona (2012) skákání bez meziskoku rozvíjí myšlení koně, protože musí velmi rychle zvážit situaci, rychle se musí pohybovat a to je dobré pro jeho tělesnou kondici. Dillon (2015) považuje za optimální velikost překážek pro mladého koně 45-60 cm, vzdálenost mezi nimi by

neměla být menší jak 2,65 m, protože jinak by skok byl velmi krátký a mohlo by dojít k obrovské zátěži kloubů, svalů a šlach koně. Klimke (2005) píše, že koně můžeme na kavalety zvyknout tím, že prvně položíme na zem nízkou kavaletu 2,20 m před vysokou kavaletou a od této vysoké další potom 3-3,30 m. Po seznámení koně s principem in-out skoků můžeme teprve řadu smysluplně rozšiřovat.

Klimke (2005) dodává, že in-out skoky můžeme zařadit i do gymnastických řad, avšak tato kombinace již vyžaduje velké soustředění a šikovnost koně. Překážky by měly být nízké a pokud možno ve stejné výšce.

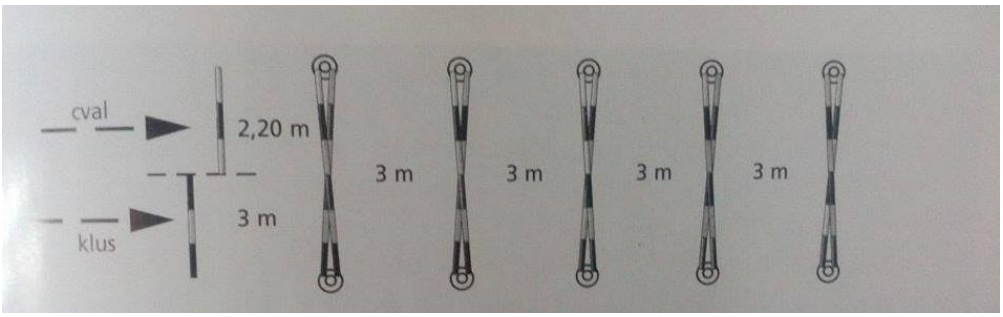

Obr. č. 26 – řada in-out složená z křížků, vhodná pro mladé koně
(Klimke, 2005)

- Jednotlivé skoky

Miesner a kol. (2007) píší, že pokud zvládáme překonání skokových řad, můžeme začít skákat jednotlivé překážky ze cvalu. Dodává, že překážky by měly působit přívětivě a měly být ohraničeny zábranami. Autoři zdůrazňují, že zprvu bychom měli dát bariéru 6m před jednotlivý skok, abychom dosáhli přesného odskoku ve cvalu.

Dobeš (1997) doporučuje postavit překážky o hodně vyšší, než jaké hodláme skákat, protože cválání a ježdění mezi nimi a následné snížení má velmi dobrý psychický účinek na koně a navíc ho učí poslušnosti, protože si jeho oko zvykne na větší rozměry překážek. Dále dodává, že bychom měli trénovat v podmínkách podobných jako na závodech a 1x za čtrnáct dní si skočit kontrolní parkur, změřit čas a také připravovat koně na jiném místě a ve zkrácené době, aby si zvykl na závodní prostředí.

Obr. č. 27 – hobby parkury s nízkými a čistými profily překážek jsou velmi vhodné pro seznámení mladého koně se závodním prostředí
(foto: Lukáš Velecký)

3.3 Souteže pro mladé koně v ČR

3.3.1 KMK 2016

KMK neboli Kritéria mladých koní jsou vypisovány Svazem chovatelů českého teplokrevníka (dále jen SCHČT).

Jedná se o chovatelské soutěže, které jsou vypisovány pro čtyř až šestileté koně a to v klastických disciplínách - parkuru, drezuře a soutěžích všestrannosti. Tyto soutěže probíhají za účelem testování užitkových vlastností mladých plemenných koních v průběhu sportovní sezony na vybrané části populace.

Soutěže KMK vyhlašují uznaná chovatelská sdružení a to SCHČT ve spolupráci s Českou jezdeckou federací, o.s (dále jen ČJF), Svaz chovatelů slovenského teplokrevníka (SCHCS), Svaz chovatelů moravského teplokrevníka (SCHMT), Svaz chovatelů koní Kinských (SCHKK) a Svaz chovatelů českého trakéna (SCHČTK). Na tyto soutěže jsou vypsány finanční dotace. (www.schct.cz)

4 Metodika a pomůcky

4.1 Popis koně ve výcviku

Během psaní bakalářské práce jsem měla možnost aplikovat popisované metody na mém koni. Kůň se jmenuje Rocky a je plemene velkopolský kůň narozen 18.5 2012 po otci Haracz (Alarm x Hyalina) z matky Rasija (Nordyk x Rusałka). Barvou je strakoš s modrýma očima, výška v kohoutku asi 175 cm - stále roste, spíše krátkého rámce.

Povaha je spíše flegmatická, avšak při pravidelné a zajímavé práci se Rocky jeví jako velmi vnímavý, citlivý ale i nadaný kůň.

Co se týče jezditelnosti, není snadno jezditelný. Pomaleji reaguje na pobídky a požadavky jezdce. Je spíše hrubšího typu, „tlačivý“ - je třeba vyvíjet větší tlak. Velmi rád skáče. Při práci na jízdárně má rád různorodé činnosti, jinak dochází ke ztrátě koncentrace a samotná práce bez kavalet či skoků ho moc nebaví. Ježdění v malých prostorech mu nesedí, nechce spolupracovat v hlubokém terénu (písek na jízdárně).

Chody jsou spíše průměrné až podprůměrné.

Koně jsem dovezla z pastvy jako hřebce, hned druhý den byl vykastrován. Před převozem nebylo s koněm nijak manipulováno kromě běžných rituálů, jako jsou občasné čištění a strouhání kopyt, vodění a úvaz.

K výcviku jsem měla k dispozici kruhovou jízdárnu o průměru 18m, krytou halu 15 x 30 m, pískovou jízdárnu 40x 60 metrů a členitý terén kolem stáje, který leží na počátku Moravského krasu v Ochozu u Brna.

Obr. č. 28 – Rocky po otci Haracz (Alarm x Hyalina) z matky Rasija (Nordyk x Rusałka) ve věku tří let (Autor: Aneta Bednaříková)

Obr. č. 29 – Rocky ve věku čtyř let (Autor: Aneta Bednaříková)

4.2 Doba výcviku

Výcvik koně probíhal od jeho koupě tj 10.10.2014 - do současnosti, kdy je kůň připraven na hobby a nižší oficiální sport, což byl i cíl pořízení koně. Dne 16.4.2016 se zúčastnil svých prvních hobby závodů.

4.3 Metody výcviku

4.3.1 Lonžování, práce ze země

Výcvik na lonži probíhal 2x týdně po dobu 20-30 minut. Každý týden jsem přidávala 2-3 minuty práce na každou ruku. Lonžování začínalo na uzdečce, později s volným chambonem, kdy práce trvala ze začátku v kroku na každou ruku 5 minut, klus s lehce utáhlým chambonem 3 minuty na každou ruku, více utáhlý chambon 3-5 minut na každou ruku, později cval 1-3 minuty na každou ruku s volným chambonem. Po pokročení s prací ze sedla jsem lonžování téměř vypustila.

Čas byl přizpůsoben aktuální kondici zvířete, stavu terénu v lonžovacím kruhu, který jsem pro lonžování využívala a počasí.

Práce ze země probíhala 1-2 týdně v kruhové ohradě o průměru 18 metrů.

4.3.1.1 Pomůcky a vybavení

Při lonžování jsem používala lonž o délce 20m, lonžovací bič, pevný chambon, lonžovací obřišník, vývaz pomocí otěží na boční kroužky lonžovacího obřišníku. Uzdečka byla použita anglická s kombinovaným nánosníkem, udidlo roubík 2x lomený s argetanem později 2x lomená oliva s argetanovou plackou.

Při práci ze země jsem používala parelliho ohlávku a 4,5 m dlouhé vodítko s koženou špičkou na konci.

4.3.2 Kavalety, skoky ve volnosti, skoky pod sedlem, práce na jízdárně

Ke kavaletové práci jsem měla k dispozici bohatý skokový materiál i vyvýšené kavalety, metrové měřidlo vzdáleností. Kavaletová práce začínala na vzdálenosti 1,5m na nízkých kavaletách asi 4 ks, později jsem použila i vyvýšené kavalety. Skoky ve volnosti na lehkých gymnastických řadách probíhaly podle knihy Paalman a Klimke. Byly upraveny dle možností haly i jízdárny a aktuální kondice koně. Skoková gymnastika probíhala taktéž podle knihy Paalman a Klimke podle vlastního uvážení a možností haly a jízdárny.

Výcvik na skocích a kavaletách ve volnosti probíhal 1-2krát týdně asi 45 minut.

Práce na jízdárně byla přizpůsobena stupni výcviku koně, který je určený pro hobby skokový sport, tudíž jsem po koni požadovala základní jízdárenské prvky. Při všech typech práce na jízdárně či v hale jsem používala ostruhy 1cm dlouhé, pro zvýraznění pobídek. Někdy výcvik na jízdárně probíhal pro lepší kontakt s koněm bez sedla.

Výcvik na skocích a kavaletách v jízdárně pod sedlem probíhal 1-2krát týdně asi 20-45 minut v závislosti na pokročení ve výcviku, stavu jízdárny, haly a na počasí.

Obr. č. 30 – jezdecké ostruhy, pomůcka pro jezdce pro zvýraznění pomůcek holení
(Autor: Peter Rajkovič)

4.3.2.1 Pomůcky

Kůň nosí skokové sedlo Prestige Paris, chrániče předních a zadních nohou. Uzdečka byla použita anglická s kombinovaným nánosníkem. Dále bylo použito udidlo roubík 2x lomený s argetanem, 2x lomená oliva s argetanovou plackou, později i pelhalm s argetanem a koženými spojkami pro zmírněné pákového efektu.

Obr. č. 31 – skokové sedlo Prestige Paris napasované koni na míru

(Autor: Aneta Bednaříková)

obr. č. 32 – uzdění Pelham, které koni velmi vyhovuje

(Autor: Aneta Bednaříková)

Obr. č. 33 – chrániče předních a zadních nohou

(Autor: Tereza Bartoníková)

4.3.3 Práce v terénu

Pro práci ve venkovním prostředí jsem měla k dispozici členitý terén v okolí ustájení koně. Trénink probíhal 1-3 týdně po dobu asi 40-60 minut. Prvně se zkušeným koněm, později samostatně.

4.3.3.1 Pomůcky

Sedlo a uzdečka jako u výcviku na jízdárně. Někdy i výcvik v terénu byl absolvován bez sedla.

5 Výsledky

5.1 Využití literatury pro výcvik mladého koně

Koně jsem si pořídila 10. října 2014, kdy mu bylo cca dva a půl roku a byl to hřebec. Koupila jsem ho v Jeseníkách, kde byl vychováván stádem na pastvě. Cíl výchovy a výcviku je účast v hobby závodech a závodech nižší úrovně (předpoklad skoky, všestrannost ZL). Do převozu se s koněm nijak jinak nepracovalo, pouze občasné vyčištění a strouhání kopyt, základní veterinární úkony, takže jsem měla možnost začít pracovat s „čistým syrovým" zvířetem.

Dále budu popisovat, jak jsem s koněm pracovala a jak reagoval na výcvik, který jsem prováděla skoro sama. Čerpala jsem z několika knih a z letitých zkušeností ze závodního ježdění sportovních koní se zaměřením na parkur a dříve i dostihových koní.

Občas mi pomohl ze země kamarád Michal Závodský, který se věnuje výcviku mladých a problémových koní. Výcvik je shrnutý za určité období, kdy jsme s Rockym někam postoupili. K výcviku jsem jako inspiraci použila 6 knih. Hlavním pilířem byla kniha „Výcvik mladého koně s Richardem Maxwellem", dále Anthony Palmaan – „Skokové ježdění", Sarah Widdicombeová –„ Přirozený výcvik koně" a pro práci ze země jsem čerpala z knihy Monty Roberts – „Průvodce nenásilným výcvikem koní". Další knihy, z kterých jsem se inspirovala jsou Klimke -Kavalety, BrittaSchöffmann, - „Stupnice vzdělání koně". Ve výcviku jsem hlavně uplatnila svou intuici, zkušenosti, cit a rozum.

Ráda bych podotkla, že jsem se od literární předlohy dost odlišila tím, že jsem koně obsedla velmi brzy, a to asi dva měsíce po koupi, a sice z toho důvodu, že sílil a viděla jsem u něj sklony k zlozvykům. Taktéž preferuji obsednutí „šokem", kdy kůň nemá šanci si zvyknout na to, že se sedlem na lonži lze vyhazovat, vystřelovat. Avšak u všech koní tato metoda určitě není možná.

K tomuto kroku jsem přistoupila i vzhledem k flegmatické povaze koně a předpokládala jsem, že bude stejně reagovat i na sedlo, uzdečku a jezdce. Brzkým obsednutím jsem docílila, že Rocky je velmi hodný kůň a nemá tendenci vyhazovat ani nijak jinak „školit" jezdce, kromě občasného nevyjíždění rohů atd. Za toto mé rozhodnutí jsme velmi ráda.

Po obsednutí kůň absolvoval pod sedlem pouze krátké vyjížďky do terénu, občasnou opravdu lehkou 15-30 minutovou práci na jízdárně, kdy jsem koně pouze

seznamovala s jízdárnou, vyjížděním rohů, velkým kruhem, vlnovkou o třech obloucích, zastavením a občasným naklusáním na dlouhé stěně. Tyto cviky jsem po něm požadovala do věku jeho 4 let. Velký problém u tohoto koně byl a je ten, že reaguje opravdu velmi pomalu na požadavky jezdce. Proto je třeba vyvíjet poměrně velký tlak. Má také trošku problémy s ohýbáním zadních hlezen a podsazování zadku celkově. Avšak i přes tento „handicap" je Rocky velmi pracovitý a ochotný, velmi rychle se učí.

5.2 Etapy výcviku

5.2.1 2,5 - 4 rok

5.2.1.1 Práce ze země - přirozený výcvik

Přirozený výcvik u Rockyho tvořil podstatnou část základního výcviku, avšak požadovala jsem po něm pouze základní věci a chtěla jsem, aby přirozený výcvik vnímal jako zábavu a odpočinek.

Vzhledem k jeho flegmatické povaze byl trošku problém s respektováním osobního prostoru a lidí celkově. Neměl problém přes člověka ustoupit a muselo se mu uhýbat. Další důvod přirozeného výcviku byl ten, že při lonžování nechápal kruh ani vyslání na kruh s pomocníkem. Stavěl se proti mně a snažil se být dominantní. Přirozený výcvik nám pomohl se zvedáním nohou, manipulací s hřívou a doteky na hlavě, což byl velmi zásadní problém. Pracovala jsem podle knihy Monty Roberts – „Průvodce nenásilným výcvikem koní".

Na „Join-Up" Rocky reagoval velmi pomalu. První napojení proběhlo asi až po půl hodině klusu na kruhu záměnou směrů, poté „Follow-Up" probíhalo již bez problémů.

Při další práci v kruhové ohradě během pěti až deseti minut proběhlo napojení a kůň velmi citlivě reagoval na požadavky. K mému překvapení byl velmi jemný i při jízdě bez sedla na parelliho ohlávce. Právě v tuto chvíli jsem začala zvažovat možnost pozdějšího použití bezudidlového uzdění typu hackamore.

Během roku jsme v přirozené komunikaci postoupili k otočce kolem předku koně na zvednutí ruky, couvaní na ukazování prstem, podlézání pod břichem. Kůň měnil směr pouze pohledem na zadní nohu. Také přestal být problém se zvedáním nohou, doteky na hlavě a přestaly být i problémy při stříhání hřívy.

Hlavní přínos této práce však vidím ve vytvoření důvěry mezi mnou a Rockym. Hlavně však v nenásilném ujasnění toho, kdo je ve výcviku pánem a kdo koho bude respektovat a plnit požadavky a kdo ty požadavky bude zadávat a kdo je bude plnit.

Obr. č. 34 – „Join - up“
(Autor: Lucie Rybáková)

Obr. č. 35 – „ Follow – up „
(Autor: Lucie Rybáková)

5.2.1.2 Práce ze země- lonži

- Navyknutí na uzdečku

  Navyknutí na uzdečku s udidlem proběhlo naprosto bez problémů, Rocky neměl problém ani s přivyknutím na udidlo, které jsem po obsednutí a první půl rok výcviku používala. Bylo to udidlo roubíkové 2x lomené s argetanem, jelikož jsem předpokládala, že právě roubíkové udidlo pomůže tlakem na hubu k tomu, aby kůň chodil lépe ohnutý a reagoval lépe na tlak ruky. Tím pádem kůň bude lépe zatáčet a plnit jízdárenské cviky, i když si jsem vědoma, že ohýbání a zatáčení není jen práce jezdcovy ruky. Avšak i přes cviky s udidlem jako je ohýbání do stran jsem již tušila, že Rocky bude kůň tvrdší v hubě a nebude reagovat úplně jemně na tlak ruky.

- Pomocné otěže

  Během výcviku na lonži jsem použila pevný chambon a vývaz pomocí otěží do lonžovacích kroužků, kterými jsem nahradila vyvazovací otěže.
  Prvně na chambon kůň absolutně nereagoval, ani při zkrácení a šel proti tlaku. Po radě se zkušenějším člověkem jsem koně vyvázala do lonžovacích kroužků pomocí otěží. Tady již byl tlak patrnější a kůň začal reagovat. Při správném tempu byl i náznak shromáždění, které jsem však po něm nechtěla.

Překvapení na mne čekalo v další lonžovací lekci, kdy kůň velmi ochotně a poměrně slušně spolupracoval i na chambonu, kdy naznačoval vytáhnutí dopředu dolů, a záď byla aktivnější. Od té doby jsem střídala práci na chambonu a pomocí vývazu otěží. I koni to evidentně vyhovovalo.

- Samotné lonžování

Při lonžování jsem lonž zapínala do kroužků udidla. Podle toho na jakou ruku kůň chodil, jsem si jemně pohrávala se zapnutou lonží, protože si myslím, že tak lze napodobit stejný nebo alespoň podobný tlak, jaký později bude vyvíjet jezdec.

K lonžování jsem využívala lonžovací kruh. Nejprve Rocky nechápal vyslání na kruh ani s pomocí pomocníka - tento problém jsem vyřešila již výše zmíněným přirozeným výcvikem. Později jsem mohla lonžovat i na volném prostranství a kůň velmi hezky dodržoval kruh.

Na lonžovací bič nejprve moc nereagoval, avšak stačilo jedno ostřejší pobídnutí a kůň věděl, k čemu bič slouží.

Nejprve jsem se snažila lonžovat maximálně 10 minut a to v kroku a v klusu. Dobu lonžování jsem postupně prodlužovala až na 20 minut a zapojila i cval. Ten však byl vždy na volno a pouze párkrát dokola. Chtěla jsem jen, aby Rocky věděl, že i na lonži se cválá, protože předpokládám, že jeho budoucí využití může být na příklad i na hippoterapii nebo svezení začátečníka či v budoucnu se na něm budou učit jezdit mé děti. Jsem zastáncem toho, že mladý kůň by se měl učit cválat prvně v terénu za koněm na větším prostoru, do mírného kopečka a až později na jízdárně a ještě později na lonži. Toto rozhodnutí jsem udělala hlavně kvůli zatížení kloubů a celkově pohybového aparátu, které je podle mě při lonžování obrovské, a to i když se lonžuje správně.

Po skončení práce na lonži jsem vždy s koněm zopakovala prvky práce ze země od Join-Up až po couvání. Kůň práci ze země začal brát opravdu jako relax a odměnu za dobře odvedenou práci.

Obr. č. 36 – lonžování pomocí vyvázání otěží do bočních kroužků lonžovacího obřišníku – zadní nohy by mohly být více aktivní pod tělem, tím pádem by měla být i více aktivní záď, ale na možnosti koně je tato poloha hlavy, nohou a těla velký pokrok
(autor: Klára Henychová)

5.2.1.3 Práce na kavaletách a skok ve volnosti

5.2.1.3.1 Práce na kavaletách

S koněm jsem pracovala na kavaletách ve volnosti a postupovala jsem podle knihy od autorů Klimke a Paalman, kdy na metodu doporučenou těmito autory velice dobře reagoval. Jen jsem vynechala fázi přivedení na otěž pomocí vyvazovací otěže. Vždy jsem nechala koně pouze vyběhat ve volnosti nebo na lonži na ohlávce či uzdečce a poté následovalo seznámení s kavaletami, které jsem umístila do uličky. Ta byla vytvořená pomocí stojanů a výběhových pásek.

Optimální délku rozestupu mezi kavaletami jsem odhadla na 1,50 m a naváděla koně pomocí vodiče do připravené uličky. Poprvé Rocky skočil nachystané kavalety najednou, ale další pokusy již byly úspěšné a chápal, co se po něm chce. Nadále jsem koně na kavalety vypouštěla pomocí vodítka prostrčeného ohlávkou (tak jako se vypouští koně na dostizích) a snažila se ho vypustit až před první kavaletou. Důvod toho vypouštění byl ten, že kůň měl občas tendenci uličku naschvál vyhnout nebo zvolil příliš rychlé tempo. Později se naučil chodit do uličky sám a reagoval na hlasové povely.

Na lonži jsem s koněm kavalety neabsolvovala, lonžování beru spíše jako proces nasvalení. Kavalety jsem s koněm dále procvičovala pouze pod sedlem a v rámci skoku ve volnosti.

Obr. č. 37 – při prvním absolvování kavalet Rocky skočil všechny kavalety najednou …
(Autor: Aneta Bednaříková)

Obr. č. 38 – …další pokusy byly již úspěšné a kůň absolvoval kavalety velmi jistě a suveréně bez jakéhokoli zaváhání
(Autor: Aneta Bednaříková)

5.2.1.3.2 Skok ve volnosti

Pro skok ve volnosti jsem Rockymu dávala na nohy chrániče šlach, později i zvony. Zpočátku na ně nereagoval vůbec dobře, nechtěl si je nechat nasadit, ale po pár minutách se nechal přemluvit a od té doby je snáší dobře.

Do volnosti jsem pouštěla koně nejprve na uzdečce s udidlem ale bez otěží. Později pouze na ohlávce avšak pokaždé bez sedla. Díky skoku ve volnosti se kůň naučil být pozorný a hlavně ho tato činnosti velmi bavila. Nejprve jsem ho vypouštěla pomocí vodítka provlečeného ohlávkou nebo spojovacím řemínkem (když skákal na uzdečce) a později do uličky chodil sám a nechal se řídit hlasovými povely. Ale byla nutnost pomocníka s bičem u skoku, jelikož je Rocky poměrně lenivý a nechtělo se mu na skoky zvedat. Ale časem i toto vymizelo a kůň skákal s chutí a energií.

Za každý dobře překonaný skok Rockyho odměňuji pamlskem a to je jediná chvíle, kdy pamlsky dostává. Jindy pamlsky používám pouze k učení různých kousků, avšak nikdy nedávám například po ježdění - to pouze pochválím hlasem a pohladím po krku, po sesednutí pohladím koně na čele a poškrábu na místech, na kterých to má rád.

Skokové řady jsem stavěla jednoduché, aby kůň neměl strach, také ne moc vysoké asi kolem 1m. Inspirovala jsem se řadami z obrázku č. 10. Maximální výška skoku ve volnosti zatím byla oxer 120 x 100cm, avšak na výšku nekladu důraz, ale zaměřuji se na techniku skoku, způsobu najíždění a tempa, abych si co nejvíce potom ulehčila práci ze sedla. To se mi daří, protože kůň je i na skoku pod sedlem velmi samostatný a nečeká na podporu jezdce a řeší si i složitější situace velmi šikovně a samostatně.

Na lonži jsem s koněm neskákala, jelikož nemáme krátké stojany a přijde mi to jako zbytečnost. Můj názor je takový, že by se kůň měl naučit řádně skákat ve volnosti.

Obr. č. 39 – kůň absolvuje skoky ve volnosti naprosto vyrovnaně, bez zaváhání s poměrně dobrým stylem skoku, avšak je třeba zapracovat na větší aktivitě zádě
(Autor: Aneta Bednaříková)

Obr. č. 40 – zde je dobře vidět, jak důležité je dobré zabezpečení jízdárny, protože i kůň, u kterého to nečekáte, se může pokusit si ulehčit práci útěkem do stájí
(Autor: Lucie Rybáková)

5.2.1.4 Zvyknutí na sedlo, obsednutí, první kroky pod sedlem

- Zvyknutí na sedlo

  V případě Rockyho bylo zvykání na sedlo opravdu rychlé. Vzhledem k jeho jednoduché až flegmatické povaze jsem s tím i tak trochu počítala.

  Na podsedlovou dečku i sedlo reagoval naprosto bez povšimnutí. První sedlání probíhalo venku na jízdárně na větším prostoru z důvodu bezpečnosti, kdyby náhodou kůň vystřelil nebo se začal vzpínat, avšak nic takového se nekonalo. Pouze při dotahování podbřišníku udělal dva kroky do boku, ale naprosto mi důvěřoval a respektoval všechny úkony.

Obr. č. 41 - zvykání na sedlo i lonžování se sedlem proběhlo naprosto bez problémů
(Autor: Ludmila Bednaříková)

- Obsednutí

Jak jsem se již zmiňovala výše, koně jsem obsedla poměrně brzo kvůli jeho chování.

Obsedala jsem s pomocí jednoho člověka. Nejprve jsem Rockyho polonžovala jak byl zvyklý, poté jsem se s pomocí vodiče převěsila přes sedlo a obešli jsme jednou jízdárnu. Koně jsem neustále chválila doteky na krku i hlasem, a pak následovalo vyhození do sedla. Jakmile jsem dosedla, zůstala jsem předkloněná, aby se mne kůň nelekl, později jsem se pomalu narovnávala, avšak nohy jsem nechala venku ze třmenů, kdyby náhodou bylo potřeba rychle seskočit. Po úplném narovnání jsem pomocí vodiče obešla 3 kola a 1 sama bez vodiče.

Rocky neměl absolutně žádné sklony prchat či se stavět na zadní nebo vyhazovat. Avšak bylo cítit, že si není moc jistý v kroku, ale snažil se mi vyhovět ve všem, co jsem po něm požadovala.

Obr. č. 42 – obsednutí, kůň reagoval na první usazení jezdce do sedla naprosto flegmaticky a v klidu
(Autor: Kristýna Trnková)

- První kroky pod sedlem

První kroky pod sedlem probíhaly po obsednutí vždy ob den na ohraničené jízdárně, kde jsem po koni vyžadovala pouze zastavení (ze začátku pouze poloviční zádrže), velké kruhy, změnu směru a to vše pouze v kroku. Klus probíhal pouze na dlouhých stěnách. Práce na jízdárně trvala maximálně 15-20 minut.

Občas jsem pozorovala, že má Rocky tendenci zastavovat - tady na něj platilo pobídnutí otevřenou otěží a tušírkou s holení, kdy se po pohybu do strany rozešel.

Klus jsem prováděla pouze lehký a stála jsem ve třmenech, abych koni co nejvíce odlehčila.

Obr. č. 43 - první kroky pod sedlem – na fotce lze vidět, že kůň jde s poměrně velkou nejistotu v kroku
(Autor: Ludmila Bednaříková)

5.2.1.5 Práce v terénu

Po 14 dnech od obsednutí jsme s Rockym za pomocí zkušeného nelekavého koně a zkušeného jezdce vyjeli do terénu. Rocky se choval ukázkově a velmi pozorně, i když musel přejít dosti frekventovanou silnici a most, pod kterým jezdí vlaky. Jeho chování bylo naprosto profesionální a velmi mile mne překvapilo.

V terénu si nebyl moc jistý krokem, navíc bylo zrovna i trochu mokro. Také venku poprvé cválal s jezdcem, díky koni před ním si byl jistější a neměl možnost se dívat po okolí a musel se věnovat práci.

Další pravidelná práce v terénu, na které nás vždy doprovázel zkušený kůň, trvala 40-45 minut a skládala se spíše z krokové části.

První vyjížďky jsem s koněm klusala asi tři 3 minutové úseky, které jsem postupně prodlužovala až na 10 minut. Terén jsem volila rovinatý, maximálně mírně kopcovitý, z kopce jsme šli jen ojediněle.

Po pěti výše popsaných trénincích jsem prodloužila dobu trvání na 60 minut a přidala další klusový úsek trvající od tří do deseti minut (popřípadě i více úseků po méně

minutách). Přidala jsem i cvalový úsek trvající do dvou až čtyř minut, kdy jsem nechala koně i vyrazit, vzala zpět, opět vyrazit, avšak ne každý trénink. I když „vyrazit“ u Rockyho není asi správný pojem, jelikož jeho flegmatická povaha se projevila i venku a bylo mu docela jedno, kde je kůň před ním. Avšak časem si začal volnost velmi užívat a občas byl problém ho z „veselého“ rychlého cvalu zastavit. Terén jsem opět volila mírně kopcovitý a začala absolvovat prudší kopce směrem dolů v kroku.

Po dalších pěti trénincích, kdy jsem cítila, že se kondice koně se značně zlepšila, jsem prodloužila a zrychlila klusovou práci, přidala cvalové úseky a hlavně jsem s koněm absolvovala práci v kopcovitém terénu ať už v kroku nebo klusu. Cval jsem prováděla na rovině nebo mírném kopci.

Na začátku každé práce jsem koně nechala zahřát minimálně 10 minut a dalších 10 minut na konci zchladnout.

Obr. č. 44 – práce v kopcovitém terénu pro zlepšení koordinace a posílení svalstva koně (Autor: Peter Rajkovič)

Obr. č. 45 – seznámení s překážkami v terénu (Autor: Peter Rajkovič)

5.2.1.6 Práce na jízdárně

S koněm jsem do věku 3,5 let pracovala na jízdárně jen velmi krátce asi cca do 20-30 minut a maximálně dva dny v týdnu. Od věku 3,5 let do čtyř let jsem dobu protáhla na 30-40 minut.

Většinou jsem začínala krokem v okolí stáje na větším prostranství už jen kvůli tomu, aby si kůň zvykl na zemědělské stroje a další možné předměty a zvuky, ze kterých by mohl mít strach. Poté jsem na jízdárně pokračovala jednoduchými cviky, jako jsou velké oblouky, vlnovka o třech a čtyřech obloucích, velký kruh, zádrže jak poloviční tak i celou.

Z přechodů jsem procvičovala krok-klus a zpět, klus-cval a zpět. Cval jsem prováděla pouze na dlouhých stěnách, a to hlavně kvůli velikosti koně a „neohrabanosti“, protože měl problém vyjet ve cvalu oblouky, nechtěla jsem riskovat pád obou.

Na práci na jízdárně kůň nereagoval velmi dobře, přišlo mi, že ho nudí, proto i doba práce byla maximálně do třiceti minut. Poté se přestal být soustředěný a začal dělat naschvály, měl tendenci směrovat k východu a neplnit mé požadavky. Avšak pokud jsem koně zaměstnávala různými cviky, byl schopen se soustředit a když ho práce bavila, jevil se jako velmi příjemný a pracovitý společník.

Bohužel jsem u koně zaznamenala občasný mimochod, nejspíše proto, že měl poměrně velký problém s taktem, ale tento problém jsem vyřešila častější prací v terénu než na jízdárně. Díky práci v terénu se kůň naučil lépe vyrovnat s váhou jezdce, naučil se kráčet uvolněně a prostorně, také začal lépe vnímat pobídky jezdce a díky většímu prostoru více používal záda a pěkně uvolněně si vytahovat krk.

- Drezurní práce
  - Krok

    V kroku jsem s koněm jezdila výhradně na volné otěži a snažila se, aby kůň neztrácel tempo a vykračoval si v přiměřeném tempu. Jakmile ztratil takt, začal upadávat do mimochodu a cítila jsem, že ztrácí uvolnění v krku a zádech.

    Abych koně lépe navykla na udidlo a tlak ruky, snažila jsem se lehce pohrávat vnitřní otěží, časem si Rocky začal pěkně slinit a překusovat udidlo, avšak stále jsem cítila, že kůň má tendenci se občas zakousnout do udidla a pověsit se mi do rukou. Věděla jsem, že na tomto problému bude třeba hodně pracovat. Věnovala jsem se proto spíše taktu a správnému tempu v kroku a doufala, že s lepším tempem, taktem, uvolněním a podsazením se tento problém eliminuje úplně. Nestalo se tak, ale pokrok jsem zaznamenala.

  - Klus

    Práce v klusu byla již trochu horší hlavně vzhledem k velikosti jízdárny. Kůň měl problém s vytažením krku, než se stihl uvolnit, musel

zatáčet do rohu. Proto jsem častěji volila práci v terénu, kde jsem cítila velice prostorný a lehký klus se zapojením zádových svalů a krkem vytaženým dopředu dolů.

Obr. č. 46 – klus na jízdárně, kůň není úplně uvolněný čemuž přisuzuji velikost jízdárny a úroveň výcviku koně (Autor: Andrea Vedrová)

- Cval

S Rockym jsem na jízdárně cválala jen ojediněle a spíše jsem volila cval v terénu na větším prostoru.

Pokud jsem cválala na jízdárně, tak pouze na dlouhých stěnách a pouze pár cvalových skoků, na kterých jsem trénovala hlavně přechody cval - klus než samotný cval. Avšak v terénu kůň měl velmi prostorný a příjemný cval, kdy jsem chvílemi i cítila, že cválá „na kopec“. Ale v této poloze vzhledem ke stupni výcviku a osvalení ještě moc dlouho nevydržel a začal si vytahovat krk, aby ulevil zádovým a krčním svalům. Pokaždé jsem ho za to velmi chválila.

Obr. č. 47 – cval na jízdárně- Rocky zde není moc uvolněný a jeho cvalový skok nemá mnoho prostoru
(Autor: Tereza Bartoníková)

Obr. č. 48 – cval v terénu – sice je kůň za kolmicí, protože byl „živější“, ale jeho cvalový skok je více prostorný a kůň nese lépe hlavu a krk
(Autor: Peter Rajkovič)

- Poloviční, celá zádrž

  Při poloviční a celé zádrži jsem byla velmi mile překvapena reakcí Rockyho na sed, váhu jezdce a celkově zádrží ať už poloviční nebo celou.

  Ze začátku jsem používala k zastavení několik polovičních zádrží a kůň reagoval na své poměry velmi citlivě. Při zastavení se opravdu nejednalo o korektní postoj a ani dnes se nedá korektním nazvat. Stále na němovšem pracujeme a posunujeme se k „učebnicovému“ vzoru správného zastavení.

  Kůň má problémy nejvíce s vyrovnáním zadních nohou, ale vzhledem k jeho využití to neberu jako banální chybu a postupně na tomto problému pracuji i ze země.

  Občas se mi kůň opíral při celé zádrži do rukou, ovšem postupně tento problém pomalu eliminuji. Poměrně se mi to daří a vidím u koně velké zlepšení.

Obr. č. 49 – zádrže jsem s koněm trénovala i v terénu, kde kůň pracuje raději a ochotněji než na jízdárně
(Autor: Michal Vavřač)

- Přechody

  Přechody kůň k mému překvapení velmi dobře vnímal a citlivě reagoval na zádrže sedem s minimálním použití ruky, ale i na pobídku k rychlejšímu chodu.

  Kůň je při přechodech uvolněný a více méně nezávislý na ruce jezdce, pouze občas měl tendenci opírat se mi do rukou, avšak s časem a Rockyho rostoucí silou a lepší rovnováhou tento problém pomalu mizí.

- Kruhy, ohýbání

  Do věku 4 let jsem s koněm dělala pouze změny směru na diagonále, vlnovku o třech obloucích - tu pouze v kroku a velký kruh prvně v kroku a později v klusu.

  Ohýbání Rockymu moc nešlo a ani nyní nejde a musím vyvíjet opravdu velký tlak holení a dost často si pomoci tušírkou. Přisuzuji to jeho velikosti a celkové povaze. Ještě nyní má občas problémy se vypořádat se svým tělem, váhou natož tak s jezdcem.

  Taky mi přišlo, že zkouší, co si může dovolit. Začal zkracovat rohy a jiné zlozvyky, avšak při rázném přístupu se snažil vyhovět. Jezdec na něm nesmí zahálet, protože si jinak dělá, co uzná on za vhodné a nespolupracuje.

  Rocky lépe pracoval na levou ruku, ale časem u něho vidím změnu, kdy lépe pracuje na ruku pravou, takže ještě s jistotou nemůžu říct, zda bude pravák nebo levák - nechám se překvapit.

- Práce na kavaletách

  Práci na kavaletách jsem do 4 let prováděla asi 1x týdně, koně to velmi bavilo a kavalet se vůbec nebál, nejspíše proto, že je znal ze skoku ve volnosti.

  Nejprve jsem Rockyho nechala chodit v kroku pouze přes jednu kavaletu a postupně zvyšovala počet na 4 v nejnižší výšce, to samé i v klusu. Kůň na ně reagoval s naprostým klidem a překonání bral jako samozřejmost. Ve cvalu měl Rocky trošku problém s rovnováhou, ale po pár trénincích byl problém skoro vyřešen.

  Kavalety jsem zvedala až před 4 rokem a inspirovala jsem se řadou z obrázku č. 19 z knihy Paalman pro krok a klus a kavaletami z knihy Radloff obr.č. 20.

Na kavalety i řady jsem najížděla v lehkém sedu, a to z toho důvodu, že jsem nechala na koni, aby si s kavaletami či řadou poradil sám. To se mi velmi vyplatilo později na skocích a složitějších řadách, kdy se Rocky umí sám vypořádat se všemi vzdálenostmi sám.

5.2.2 4-5 rok

5.2.2.1 Drezúrní práce

Mezi čtvrtým a pátým rokem jsem pocítila poměrně velkou krizi. S Rockym jsme postupovali velmi pomalu a nedařilo se mi koně uvolnit za nějakou rozumnou chvíli. Když se mi to povedlo, kůň byl již otrávený a já se silami v koncích. Občas se mi honila hlavou myšlenka, že jsem si na sebe vzala příliš velké sousto a výcvik mladého koně nezvládnu.

Po poradě se zkušenější osobou, od které jsem čekala, že mi pomůže, jsem zkusila použít udidlo pelham. Tato změna nás posunula ve výcviku vpřed a vnímám ji jako velmi pozitivní pro mne i koně, i když vím, že názory na používání „ostřejších" udidel se hodně liší. Já jsem byla opravdu nadšena a hodně mi tato změna ulehčila práci s Rockym. Udidlo mi pomohlo lépe a rychleji koně uvolnit, zajistit správnější držení hlavy, snadněji nasvalit, aniž bych měla vytahané ruce a byla se se silami psychickými i fyzickými na dně.

Možná tomuto chování - ignorace povelů ze země i ze sedla- předcházel projev puberty, kdy se u tohoto koně ubrala spíše tímto směrem, než jsou obvyklé projevy.

Během této doby došlo k další změně, a to přechodu zpět na udidlo olivu, kdy jsem viděla obrovskou změnu. Kůň reagoval jemněji a byl v hubě o mnoho příjemnější. Pelham jsem používala hlavně na skokové hodiny, kdy Rocky chytil takový zápal pro skákání, kdy mu bylo jedno, že ho někdo řídí. S pelhamem se nechal vzít zpět a diktovat si vhodné tempo.

Nyní na jízdárenskou práci a vyjížďky používám hackamore, kdy jsem tento typ uzdění vyhodnotila jako nejlepší volbu. Avšak na skoky si s tímto udidlem ještě netroufnu, hlavně kvůli tomu, že kůň je mladý a „neokoukaný" a mohla bych při leknutí se například nějakého neobvyklého profilu, koni ublížit.

- Drezurní práce

Během drezurní práce jsme během roku velmi postoupili. Prostupnost koně se zlepšila a začal lépe reagovat na pomůcky. Tuto změnu připisuji i tomu, že již skoro dospěl ať už fyzicky, i když stále roste, tak hlavně psychicky. U koně jsem zaregistrovala spoustu změn, a to hlavně chování ve výběhu, kdy se z „otloukána“ stal poměrně dominantní kůň a myslím, že i toto mu napomohlo, aby měl více zdravého sebevědomí při práci pod sedlem a při celkové spolupráci s člověkem.

Při práci na jízdárně jsem po koni požadovala kmih na přilnutí. Bylo to občas velmi těžké, hlavně v zimních měsících kvůli menším rozměrům haly, ale jakmile se dalo jet do terénu, tak jsem drezurní trénink absolvovala na louce vedle stáje, kde měl kůň více prostoru a jeho projev byl o 100% lepší a spokojenější. Pro zlepšení kmihu jsem pracovala na přechodech - jako nejlepší cvik bylo nacválání z kroku, kdy kůň překvapivě reagoval energeticky, citlivě a velmi rychle pochopil, co se po něm žádá.

Co se týče vyklenutí hřbetu, bylo a je na možnosti koně velmi dobré. Kůň je poměrně krátkého mohutného rámce a při problémech s kmihem beru každý malý pokrok jako velký skok.

Prodloužení chodů jsem po koni již kvůli výše zmíněným problémům s kmihem skoro nepožadovala. Prodloužení bylo možné nejlépe pozorovat ve cvalu a klusu, avšak nebylo velmi výrazné, ale na možnosti koně dobré.

Couvání jsem s Rockym začala provádět poměrně nedávno a popravdě mu moc nejde ani ze země. To sice reaguje velmi dobře na ukazování prstem, ale na tlak už tak dobře nereaguje, takže jsem se spokojila s pár kroky vzad s pomocí pomocníka ze země a doufám, že couvat zvládneme brzy sami.

Za největší problém v tomto období považuji to, když se kůň při práci zahřeje nebo se mu něco úplně nelibí, tak „zalézá“ za kolmici. Bohužel je velmi těžké ho z tohoto stavu „vypobízet“ opět na kolmici, protože při pobídce holení občas „zaleze“ ještě víc. Avšak tento problém se trochu vyřešila použitím bezudidlového uzdění. Asi koni prostě udidlo i při pravidelné péči o zuby vadí. Doufám, že v tomto směru jsem našla tu správnou cestu, jak koni výcvik zpříjemnit a vyhovět mu.

Obr. č. 50 – snaha o vytažení krku koně dopředu dolů, avšak nos by mohl směrovat více dopředu

(Autor: Peter Rajkovič)

Obr. č. 51 – vytažení dopředu dolů – krk by měl být výše a nos směrovat více dopředu, ale na poměry koně je tato pozice dobrá

(Autor: Petr Rajkovič)

Obr. č. 52 – díky udidlu pelhalm jsme s Rockym zapracovali na práci v klusu, na foto jde kůň uvolněně, pracuje zády a zadní nohy jsou na poměry koně aktivní

(Autor: Tereza Bartoníková)

Obr. č. 53 – návrat zpět k udidlu oliva- na foto se snažím koně „zvedat“ – nohy jdou aktivně pod koně

(Autor: Peter Rajkovič)

5.2.2.2 Skoková gymnastika, in-outy, jednotlivé skoky

- Skoková gymnastika

S koněm jsem začala na skokové gymnastice pracovat v zimním období, kdy jsem stavěla řady podle knihy Paalman a Klimke. Kůň na ně reagoval velmi dobře, nezalekl se ani složitějších kombinací.

Zprvu na řadách zapomínal zadní nohy a dělal chyby, ale tento problém jsem vyřešila skákáním křížku z kroku, kdy musel dojít v klidu ke skoku, podsadit se a odskočit z místa. Toto cvičení velmi pomohlo. Kůň se naučil balit zadní nohy pod sebe a od té doby shodil skoky minimálně a zvýšil svoji pozornost.

Výška překážek dosahovala maximálně 110cm a to pouze poslední skok v řadě. Skoková řada začínala vždy nízkou kavaletou.

Kůň měl na řady velmi příjemný tah, a tak jsem ho nechala překonat překážky samostatně bez mé pomoci a byla jsem v lehkém sedu, abych koni odlehčila.

Myslím, že díky tomuto se Rocky naučil velmi hezky odhadovat vzdálenosti a řešit si složitější situace sám. Za každou dobře překonanou řadu následovala pochvala, pokud kůň udělal chybu, nepochválila jsem ho a absolvoval řadu na stejné úrovni znovu, vždy napodruhé s větší pozorností a bez chyby.

- In outy

Skoky typu In - out kůň vnímal poměrně dobře, avšak cítila jsem, že je to pro něj ještě moc náročně. Tak jsem se spokojila s vyvýšenými kavaletami smíšenými s křížky. Na in-out skocích hodlám pracovat venku jakmile vyschne a zprovozní se větší jízdárna a bude více místa pro stavbu tohoto typu skoků.

- Jednotlivé skoky

Jednotlivé skoky jsem s koněm absolvovala zřídka, a to hlavně kvůli prostoru v hale, kde ho moc není, takže tato práce čeká na Rockyho až vyschne jízdárna.

V hale jsem občas absolvovala jednotlivé skoky s různými profily, kdy jsem se snažila být opravdu kreativní a použila cokoliv, co jsem v okolí stáje našla od odpocovacích dek přes kužely, po plachtu z auta. Kůň se jich zprvu bál, ale snažila jsem se, aby skoky nevyhýbal za jakékoliv situace a skok skočil i z místa. Později po pár překonání to bral jako samozřejmost a jeho pozornost se soustředila na vše potřebné. I tak si ale myslím, že později v soutěžích bude dost „koukavý“, ale předpokládám, že tento problém vyřeší pravidelná účastí na závodech a častá změna tréninkového prostředí.

Dne 16.4.2016 jsem se s Rockym zúčastnila jeho prvních závodů. Jednalo se hobby závody, kde jsme absolvovali parkur na výšce 60-70 cm. Skoky byly čisté, bez profilů. Kůň se na závodech choval velmi vyrovnaně, avšak byl trošku zmatený ze změny prostředí a cesty vozíkem. Vozíkem cestuje rád, ale naposledy to bylo bohužel na kliniku s kolikou, takže si to nejspíše spojil s nepříliš dobrým zážitkem. Parkur absolvoval poměrně klidně, pouze na skoku číslo 1 a 2 jsem cítila zaváhání, protože se bál diváků a rozhodčích na mezi vedle těchto skoků,

ale celý parkur absolvoval čistě a taktéž i rozeskakování a umístili jsme se na krásném 6. místě z 16 dvojic. Mezi skoky jsem dvakrát přešla do klusu, aby se mi lépe točilo, snažila jsem se jet tak, aby to bylo Rockymu co nejvíce pohodlné a on mi to vrátil skvělým prvním startem. Výhodou těchto závodů byla možnost opracování na kolbišti a skočení zkušebních skoků.

Obr. č. 54 – první absolvování kolmého skoku, o stylu nelze mluvit, ale kůň překonává skok sebevědomě

(Autor: Peter Rajkovič)

Obr. č. 55 – první překonání oxeru – kůň skáče s jistotou a bez zaváhání

(Autor: Peter Rajkovič)

Obr. č. 56 – první závody, Rocky byl soustředěný a vyrovnaný, brzy se „okouká“ a bude z něho skvělý hobby kůň

(autor: Martina Obrdlíková)

6 Shrnutí zásad výcviku mladého koně pro sportovní výkonnost

Základní výcvik mladého koně je pro sport velmi důležitý, protože se od něho odvíjí sportovní výkonnost a celá sportovní kariéra a život koně. Výcvikem koní obecně se zabývá spousta autorů, kteří věnují jezdectví a trenérství celý život, avšak je nutno se přizpůsobit pokroku doby, který je velmi znatelný i v jezdectví a akceptovat moderní způsob a trendy. Přesto by se na klasické ježdění nemělo zapomínat.

Důležitý parametr pro výcvik je čas a u mladých koní to platí dvojnásob. I když většina autorů shrnuje ať už základní nebo pokročilý výcvik do několika stran v knize anebo do několikaminutového videa, v realitě je to několik let nebo dokonce celý život. Proto je třeba s tímto faktem počítat a nevyvíjet na koně tlak, a chtít po něm nemožné a výcvik provádět po malých krůčcích. Chválit koně za byť jen náznak pokroku.

Zcela určitě musíme zohlednit individualitu zvířete, protože každý kůň reaguje jinak na povely, pomůcky, tlak. Tyto požadavky zvířete je tedy nutné akceptovat a dělat vše pro jeho maximální spokojenost. Jen v tomto případě lze vychovat kvalitního koně, který bude ochotně trénovat a později na závodech nám bude naši trpělivost při výcviku a péči vracet skvělými výsledky (i když skvělé výsledky se nemusí rovnat pohárům a kokardám). Pro někoho může být skvělý výsledek dobře přiježděný, uvolněný a spokojený kůň absolvující čisté parkury v rovnoměrném tempu nebo drezury s odpovídajícím procentuálním ohodnocením.

Při výcviku mladého koně bychom neměli spoléhat jen na sebe, ale měli bychom si vzít k srdci rady zkušenějších a nechat si poradit od osoby ze země. I přesto, že většina jezdců má zkušenosti z vyšších soutěží, je výcvik mladého koně úplně něco jiného než práce se zkušeným koněm, kde se spíše učíme my od koně. V tomto případě koně učíme my, a proto každé zaváhání může v mladém zvířeti vyvolat nedůvěru a posunout ho zpět v pokroku, který udělalo. Taková situace velmi brzdí jeho psychický i fyzický rozvoj a nám na chuti pracovat s nim taky moc nepřidá.

Proto připravujme mladé zvíře do sportu s vidinou koně zdravého, silného, spokojeného a nejen jako sportovní náčiní, ale v pozici parťáka, přítele, kamaráda na několik desítek dalších let ať už ve vysokém či hobby sportu. Neklaďme na něj vysoké nároky a za každý sebemenší pokrok ho pochvalme a radujme se z něho. Jen tak bude na kolbištích plno spokojených nejen koní, ale i jezdců, trenérů a diváků.

7 Seznam

7.1 Seznam obrázků

Obrázek č. 1 – Výcviková škála podle Britty Schöffmann (Schöffmann, 2006)

Obrázek .č 2 - „ Join-Up“ v podání Montyho Robertse - http://www.kone-equestrian.cz/znami-jezdci-a-kone/monty-roberts

Obrázek č.3 - Follow-Up“- http://bluehookmeetsmonty.blogspot.cz/

Obrázek č.4 – Chambon (http://www.ifauna.cz/kone/forum/r/detail/143449/gumy-chambon-gogue-gag-bit)

Obrázek č. 5- Gogue (http://www.amorjezdeckepotreby.cz/gogue-kozeny)

Obrázek č. 6 – vyvazovací otěže (http://www.danceandjump.cz/vyvazovaci-oteze-waldhausen-)

Obrázek č.7 - Cíl lonžování- energický pohyb v rovnováze a aktivní vyklenutí (http://www.dominika-svehlova.cz/lonzovani24.php)

Obrázek č 8 - Postavení kavalet a pomocníků pro koně ve volnosti (Klimke, 2005)

Obr. č. 9 - Mladý kůň překonává kavalety v klusu klidně a v rovnováze, zatím však ne zcela uvolněně (http://www.dominika-svehlova.cz/lonzovani16.php)

Obrázek č. 10 - Zvyšování úrovně skoku ve volnosti (Paalman, 2008)

Obrázek č. 11 – Skok ve volnosti v podání mladé klisny (http://www.equichannel.cz/finale-klisen-ct-skoku-ve-volnosti)

Obrázek č. 12 – Skok na lonži, na obrázku můžeme vidět, že lonžér sleduje styl koně, lonž se nemůže nikde zachytit, avšak kůň může překážku oběhnout, protože není zajištěna (Bayleyová, 2004, foto Bob Atkins)
html)

Obr. č. 13 – obsedání mladého koně s dvěma pomocníky, jeden koně drží a druhý pomáhá jezdci se opřít břichem do sedla, obsedání probíhá v okolí stáje, které kůň jistě dobře zná (http://jezdeckyklubdukovany.blogspot.cz/2013/12/obsedani-justina.html)

Obr. č. 14 – práci v terénu se meze nekladou, lze posilovat i z kopce (http://www.15polednik.cz/cz/kone-ryby/)

Obr. č. 15 – klisna v korektní pozici na měkkém kontaktu, uvolněný ocas, klisna jeví známky spokojenosti (http://www.equichannel.cz/skola-lehkosti-philippe-karla-poslat-kone-dopredu-a-dolu)

Obr. č. 16 – ježdění dopředu dolů pomáhá při uvolňování, avšak nos koně by měl být ještě více vpředu (Schöffmann, 2006)

Obr. č. 17 – sebraný mladý kůň na konci uvolňovací fáze (Schöffmann, 2006)

Obr. č. 18 – ke korektnímu zastavení je dlouhá cesta (http://www.equitv.cz/video/Drezura-od-A-do-Z-Spravne-zastaveni.html)

Obr. č. 19 – ohnutí na kruhu v klusu, vrchol ohnutí je pod vnitřní holení, avšak u mladého koně takové ohnutí vyžadovat ihned není možné (http://www.equitv.cz/video/Skolni-vycvik-kone-Prace-na-obloucich.html)

Obr. č. 20 – postupné zvedání kavalet pro krok (Paalman, 1998)

Obr. č. 21 – kavalety pro překonání ve cvalu (Radloff, 2013)

Obr. č. 22 – uvolněný spokojený kůň, v pohybu lze vidět výrazný kmih (http://www.dominika-svehlova.cz/zetkar10.php)

Obr. č. 23– prodloužený klus v provedení zkušeného koně v pokročilém výcviku (http://cz.prague-stay.com/lifestyle/clanek/1641-idc-prague-mezinarodni-drezurni centrum-v-praze/)

Obr. č. 24 – takový prodloužený klus by nás měl při výcviku mladého koně uspokojit (http://www.cisarova.cz/fotka/541-drezurni-zkouska-prodlouzeny-klus/)

Obr. č. 25 – gymnastická řada pro nezkušené koně (Klimke, 2005)

Obr. č. 26 – řada in-out složená z křížků, vhodná pro mladé koně (Klimke, 2005)

Obr. č. 27 – hobby parkury s nízkými a čistými profily překážkami jsou velmi vhodné pro seznámení mladého koně se závodním prostředí (foto: Lukáš Velecký)

Obr. č. 28 – Rocky po otci Haracz (Alarm x Hyalina) z matky Rasija (Nordyk x Rusałka) (Autor: Aneta Bednaříková)

Obr. č. 29 – Rocky ve věku čtyř let

Obr. č. 30 – jezdecké ostruhy, pomůcka pro jezdce pro zvýraznění pomůcek holení (Autor: Peter Rajkovič)

Obr. č. 31 – skokové sedlo Prestige Paris napasované koni na míru (Autor: Aneta Bednaříková)

Obr. č. 32 – uzdění Pelham, které koni velmi vyhovuje (Autor: Aneta Bednaříková)

Obr. č. 33 – chrániče předních a zadních nohou (Autor: Tereza Bartoníková)

Obr. č. 34 – „join – up“ (Autor: Lucie Rybáková)

Obr. č. 35 – „follow – up „ (Autor: Lucie Rybáková)

Obr. č. 36 – lonžování pomocí vyvázání otěží do bočních kroužků lonžovacího obřišníku – zadní nohy by mohly být více aktivní pod tělem, tím pádem by měla být i více aktivní záď, ale na možnosti koně je tato poloha hlavy, nohou a těla velký pokrok (autor: Klára Henychová)

Obr. č. 37 – při prvním absolvování kavalet Rocky skočil všechny kavalety najednou … (Autor: Aneta Bednaříková)

Obr. č. 38 - …další pokusy byly již úspěšné a kůň absolvoval kavalety velmi jistě a suverénně bez jakéhokoli zaváhání (Autor: Aneta Bednaříková)

Obr. č. 39 – kůň absolvuje skoky ve volnosti naprosto vyrovnaně, bez zaváhání s poměrně dobrým stylem skoku, avšak je třeba ještě zapracovat na větší aktivitě zádě (Autor: Aneta Bednaříková)

Obr. č. 40 – zde je dobře vidět, jak důležité je dobré zabezpečení jízdárny, protože i kůň, u kterého to nečekáte, se můlže pokusit si ulehčit práci útěkem do stájí (Autor: Lucie Rybáková)

Obr. č. 41 - zvykání na sedlo i lonžování se sedlem proběhlo naprosto bez problém (Autor: Ludmila Bednaříková)

Obr. č. 42 – obsednutí, kůň reagoval na první usazení jezdce do sedla naprosto flegmaticky a v klidu (Autor: Kristýna Trnková)

Obr. č. 43 - první kroky pod sedlem – na fotce lze vidět, že kůň jde s poměrně velkou nejistotu v kroku (Autor: Ludmila Bednaříková)

Obr. č. 44 – práce v kopcovitém terénu pro zlepšení koordinace a posílení svalstva koně (Autor: Petr Rajkovič)

Obr. č. 45 – seznámení s překážkami v terénu (Autor: Peter Rajkovič)

Obr. č. 46 – klus na jízdárně, kůň není úplně uvolněný, čemuž přisuzuji velikost jízdárny a úroveň výcviku koně (Autor: Andrea Vedrová)

Obr. č. 47 – cval na jízdárně – rocky zde není moc uvolněný a jeho cvalový skok nemá mnoho prostoru (Autor: Tereza Bartoníková)

Obr. č. 48 – cval v terénu – sice je kůň za kolmicí, protože byl „živější“, ale jeho cvalový skok je více prostorný a kůň nese lépe hlavu a krk (Autor: Peter Rajkovič)

Obr. č. 49 – zádrže jsem s koněm trénovala i v terénu, kde kůň pracuje raději a ochotněji než na jízdárně (Autor: Michal Vavřač)

Obr. č. 50 – snaha o vytažení krku koně dopředu dolů, avšak nos by mohl směrovat více dopředu (Autor: Peter Rajkovič)

Obr. č. 51 – vytažení dopředu dolů – krk by měl být výše a nos směrovat více dopředu, ale na poměry koně je tato pozice dobrá (Autor: Peter Rajkovič)

Obr. č. 52 – díky udidlu pelham jsme s Rockym zapracovali na práci v klusu, na foto jde kůň uvolněně, pracuje zády a zadní nohy jsou na poměry koně aktivní (Autor: Tereza Bartoníková)

Obr. č. 53 - návrat zpět k udidlu oliva a na foto se snažím koně „zvedat" – nohy jdou aktivně pod koně a zádové svaly jsou zapojeny do práce (Autor: Peter Rajkovič)

Obr. č. 54 – první absolvování kolmého skoku, o stylu nelze mluvit, ale kůň překonává skok sebevědomě (Autor: Peter Rajkovič)

Obr. č. 55 – první překonání oxeru, kůň skáče s jistotou a bez zaváhání (Autor: Peter Rajkovič)

Obr. č. 56 – první závody, Rocky byl soustředěný a vyrovnaný, brzy se „okouká" a bude z něho skvělý hobby kůň (autor: Martina Obrdlíková)

8 Použitá literatura

8.1 Internetové zdroje

Anonym (2015) Chody: prodloužený klus. In: *Equi.wz.cz* [online]. [cit. 2016-03-06]. Dostupné z: http://equi.wz.cz/chody.html

Anonym 2010 Výcvik koní. *Výcvik koní* [online]. 2007 [cit. 2016-02-06]. Dostupné z: http://vycvikkoni.webzdarma.cz/vycvik.htm

BUREŠOVÁ, Lucie. O čem jsme také psali: Kavaletová práce: Malé křížky, velký úspěch. In: *Www.jezdectvi.cz* [online]. [cit. 2016-02-29]. Dostupné z: http://www.jezdectvi.cz/kategorie.aspx/zajimavosti/clanek/o-cem-jsme-take-psali-kavaletova-prace

Classical dressage.co.uk: lungening [online]. [cit. 2016-02-06]. Dostupné z: http://www.classicaldressage.co.uk/Lungeing/lungeing.html

DOBEŠOVÁ, Jitka. Drezura: kmih. In: *Dobesova* [online]. [cit. 2016-03-06]. Dostupné z: http://www.dobesova.com/drezura2.php#16

ELDRIDGE, Annie. Canter Transition Troubleshooting: Five exercises to develop your green horse's balance in the canter. In: *Www.horsechannel.com* [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: http://www.horsechannel.com/english-horse-training/balanced-horse-canter-14509.aspx

GEOR, Ray. Getting Your Horse in Shape. In: *Www.thehorse.com* [online]. [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: http://www.thehorse.com/articles/12827/getting-your-horse-in-shape

HARTLEY EDWARDS, Elwyn. *Velká kniha o koních*. 1. vyd. Bratislava: Gemini, 1992. ISBN 80-852-6536-2

CHIRIS, Bernard. The trot. In: *Www.cheval-haute-ecole.com* [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: http://www.cheval-haute-ecole.com/indexA30402.html

Malé křížky, velký úspěch;. *Jezdectví: Malé křížky, velký úspěch;*. 2006, **54**(1), 26-29. ISSN 1210-5406, převzato z časopisu St. Georg, přeložila Kateřina Hanušová

MEREDITH, Faith Riding Smooth Transitions. In: *Www.meredithmanor.edu* [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: http://www.meredithmanor.edu/features/articles/faith/smooth_transitions.asp

MVDr. Dominika Švehlová vše o zdraví koní [online]. 2016 [cit. 2016-01-25]. Dostupné z: http://www.dominika-svehlova.cz/kvp2.php

MVDr. Dominika Švehlová vše o zdraví koní: Kůň na lonži [online]. [cit. 2016-02-06]. Dostupné z: http://www.dominika-svehlova.cz/lonzovani.php

Něco o lonžování [online]. [cit. 2016-02-06]. Dostupné z: http://equi.wz.cz/lonzovani.html

RITTER, Thomas. Impulsion: Thrust, Energy level, Impulsion. In: *Artisticdressage* [online]. [cit. 2016-03-06]. Dostupné z: http://www.artisticdressage.com/articles/impulsion.html

S. LOVING, DVM, Nancy. Strength and Flexibility. In: *Http://www.thehorse.com* [online].[cit.2016-02-23]. Dostupné z: http://www.thehorse.com/articles/19923/strength-and-flexibility

SANDIN, Theresa. The Half-Halt & Positioning: Establishing and Maintaining Balance. In: *Www.sustainabledressage.net* [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: http://www.sustainabledressage.net/collection/halfhalt.php

SELLNOW, Lee. 10 Tips on Getting Ready for Spring. In: *Http://www.thehorse.com* [online]. [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: http://www.thehorse.com/articles/13678/10-tips-on-getting-ready-for-spring

SPENLEN, Uwe. 10 steps to educate young horses. In: *Dressagetrainingonline* [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: http://www.dressagetrainingonline.com/10-steps-to-educate-young-horses-uwe-spenlen.html

Spring Training: Getting Your Horse Ready to Ride. In: *Www.thehorse.com* [online]. [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: www.thehorse.com/articles/20656/spring-training-getting-your-horse-ready-to-ride

Svaz chovatelů českého teplokrevníka. *Svaz chovatelů českého teplokrevníka* [online]. Praha: praha, 2014, 2015 [cit. 2015-11-09]. Dostupné z: anonym 2010 http://www.schct.cz/cz/kmk.html

ŠVEHLOVÁ, Dominika. Výcviková škála při lonžování 3: Kmih. In: *MVDr. Dominika Švehlová: vše o zdraví koní* [online]. [cit. 2016-03-06]. Dostupné z: http://www.dominika-svehlova.cz/lonzovani21.php

8.2 Literární zdroje

BAYLEY, Lesley. *Koně: práce ze země*. Vyd. 1. V Praze: Metafora, 2006, 151 s. ISBN 80-735-9051-4.

MEISNER Susanne, PUTZ Michael PLEWA Martin., 2007, *Směrnice jezdectví a vozatajství – základní výcvik jezdce a koně 1* , Česká jezdecká federace, o.s., 208 s., ISBN 978-80-239-9534-3

FLADE, Johannes Erich. *Chov a športové využitie koní*. 1. vyd. Bratislava: Príroda, 1990. Živočíšna výroba (Príroda) ISBN 80-07-00252-9

DILLON, Ernest. *Výcvik skokového koně: tréninková příručka pro úspěšné parkúrové skákání na všech úrovních*. Vyd. v češtině 1. Praha: Brázda, 2012, 189 s. ISBN 978-80-209-0396-9.

DOBEŠ, Josef. *Jízda na koni: [trénink jezdce a koně ve skokovém ježdění všestrannosti a drezuře]*. Vyd. 2., v Nakl. a vydav. Cesty 1. Praha: Cesty, 1997, 200 s., [32] s. obrazových příloh. ISBN 80-718-1169-6.

DOBEŠ, Josef. *S koněm přes překážky*. 1. vyd. Praha: Státní tělovýchovné nakladatelství, 1956, 235 s., příl.

DOLEŽALOVÁ L., 2003, *Průvodce jezdectví*, Rubico, Olomouc, 142 s., ISBN 80-85839-86-5

HERMSEN, Josée. *Kůň a jezdecký sport: [praktické informace o koních, o jejich ošetřování a o různých odvětvích jezdeckého sportu]*. Praha: Rebo Productions, 1997, 144 s. ISBN 80-858-1570-2.

HESS, Christoph. Když obr ztrácí takt. *Jezdectví*. 2015, **63**(10), 40-41.

KLIMKE, Ingrid a Reiner KLIMKE. *Kavalety: drezura a skákání : profesionální tipy*. Vyd. v češtině 1. Praha: Brázda, 2005, 143 s. ISBN 80-209-0333-X.

KONĚ & HŘÍBATA: Práce s mladým koněm: V terénu. *Koně & hříbata*. Říčany u Brna, 2015, **2015**(4), 52.

MAXWELL, Richard. *Výcvik mladého koně s Richardem Maxwellem: [úspěšná výchova od hříběte až do dospělosti]*. Vyd. 1. Praha: Metafora, 2009, 153 s. ISBN 978-80-7359-199-1.

OWEN, Robert a John BULLOCK. *Jezdectví*. 1. vyd. Praha: Aventinum, 1991, 143 s. ISBN 80-852-7713-1.

PAALMAN, Anthony. *Skokové ježdění: výcvik koně a jezdce pro skokový sport, parkurové ježdění, stavba parkuru*. Vyd. v češtině 3. Praha: Brázda, 2014, 359 s. ISBN 978-80-209-0404-1.

RADLOFF, Stefan. *Jezdecký výcvik se systémem: drezurní a skokové lekce každý den*. Vyd. v češtině 1. Praha: Brázda, 2013. ISBN 978-80-209-0400-3.

ROBERTS, Monty. *Průvodce nenásilným výcvikem koní: celoživotní zkušenosti muže, který naslouchá koním*. Vyd. 1. V Praze: Ikar, 2005, 241 s. ISBN 80-249-0584-1.

SCHÖFFMANN, Britta. *Stupnice vzdělání koně*. Vyd. v češtině 1. Praha: Brázda, 2006. ISBN 80-209-0343-7

ŠVEHLOVÁ, Dominika. *Lonžování*. 1. vyd. Ostrava: Montanex, 2003. Kůň v životě člověka. ISBN 80-722-5067-1.

VERSCHURE, Janine. *Trénink koně*. 1. vyd. Čestlice: Rebo Productions, 2004, 127 s. ISBN 80-723-4303-3.

WIDDICOMBE, Sarah. *Přirozený výcvik koní*. Vyd. 1. V Praze: Metafora, 2009, 185 s. ISBN 978-80-7359-192-2.

WOOD, Perry. *Výcvik jezdeckého koně*. Vyd. 1. Praha: Metafora, 2009. ISBN 978-80-7359-191-5.